

knižná revue

► www.litcentrum.sk

CENA
0,45 €

NOIR PO SLOVENSKY

Silvester Lavrík
Zu
Bratislava, Kalligram 2011

„...Lavříkov text cvála ako kôň bez ohlávky. No Zu nie je len o koňoch a ich milovníkoch. Na počiatku je mŕtvola...“

Autor na stretnutí s čitateľmi koncom mája priznal, že zaujímavé a silné ženy vystupujú nielen v románe, ale zasiahli aj do jeho života. Ako sa s čítaním jeho románu vyrovnala Alexandra Debnárová,

čítajte na strane **4** ➔

NÁDEJ NESMIE CHÝBAŤ

„Keďže ako otec mám rezervy, snažím sa na svojich knihách spolupracovať s vlastnými deťmi, prosto, aby som bol viac s nimi.“

Príznača spisovateľ
a prekladateľ **Juraj Šebesta**
v rozhovore na stranách

22 - 23 ➔

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

Internetové kníhkupectvo Gorila
www.gorila.sk, 02/3300 2333

SLOVENSKO

Timea Keresztényiová
Donevidenia
Evitapress

ZAHRAŇIČIE

Scott Douglas
Malá červená kniha o behaní
Premedia Group

Z OBSAHU

- 03 Ceny Literárneho fondu za rok 2011
- 04 Juraj Briškár: Symetrické pozorovania
- Marta Hlušiková: Čo baby nedokážu
- 05 Kontexty a inšpirácie katolíckej moderny
- Bystrík Šíkula: Porušenie intimity
- 07 Cena Jána Johanidesa 2012
- 08 S otcom na chrbte - hovorí Rút Lichnerová
- 10 Richard Yates: Leto v Cold Spring Harbor
- 11 Ivona Březinová: Začarovaná trieda
- 12 Ako pomôcť spravodlivosti?
- 20 Svet médií v kocke

ČÍSELNÍK

150 000

kníh má v ponuke kníhkupectvo Gorila.
Spisovateľ Gustáv Murín sa však
zameral na úplne inú Gorilu...

Prečítajte si stranu **6** ➔

NAZBERKALO SA

Spisovateľ a dramatik Silvester Lavrík po poviedkovej tvorbe vydal aj svoj prvý román **Zu** (Kalligram), ktorým sa dostal medzi desať finalistov ceny Anasoft litera. V záhrade U červeného raka v centre Bratislavy koncom mája rozprával o jeho písaní moderátorka Zuzane Belkovej (obaja na foto Petra Procházku) a, samozrejme, aj nám ostatným v publiku. Tvoril ho štyri roky a rukopis mal pôvodne vyše 450 strán – do finálnej podoby sa nevošla ani polovica... Takže vzhľadom na tieto skutočnosti spisovateľ na otázku, prečo sa rozhodol pre román, jednoducho odpovedal: *nazberkalo sa!* Román zachytáva udalosti posledných desaťročí a dominuje v ňom téma strachu, rovnako, ako v ňom dominujú postavy žien. Autor priznal, že silné a zaujímavé ženy zasiahli aj do jeho osudu... Ako sa s čítaním tohto románu vyrovnala ďalšia žena, naša recenzentka Alexandra Debnárová,

si prečítajte na strane **4** ➔

ZRAKOM I HMATOM

Vo štvrtok 31. mája sa v bratislavskom kníhkupectve Panta Rhei na Poštovej koňal tak trochu netradičný krst. Svetlo sveta totiž uzrela kniha s príznačným názvom **Rozprávky do tmy** (Pro Solutions). Jej autor Ján Pochanič sa rozhodol oživiť svoje rozprávky ilustráciami nevidiacich a slabozrakých detí a vytvoriť tak unikátne dielo nielen v rámci Slovenska. Podujatie moderoval Matúš Jaco a okrem spisovateľa sa prítom-

ným hosťom prihovril aj riaditeľ vydavateľstva Pro Solutions Viktor Murcina či autorka krátkeho doslovu Adela Banášová.

Krstným otcom knihy sa stal spevák Peter Nagy a za asistencie detských ilustrátorov ju privítal na svet lentilkami (na fotografii Petra Procházku). Okrem klasickej podoby knižky existuje ešte aj druhý variant pre nevidiace deti: v Braillovom písme a s trojrozmernými kolážami. Riaditeľka Základnej školy internátnej pre nevidiacich a slabozrakých v Levoči Šarlota Múdra o nich prezradila, že vznikali v spolupráci s rodičmi zrakovo postihnutých detí.

-kz-

ČÍTALA POTAJOMKY

Knihu o obdivovanej a uznávanej herečke Emílii Vášáryovej **Emília V a tí druhí** (recenziu sme uverejnili v minulom čísle) pokrstili 31. mája v bratislavskom SND operný spevák Peter Dvorský papierovými notami a herec František Kovár, namiesto pôvodne zamýšľaného púdru bielou múkou, aby sa ukázala aj nepoznaná aktivita našej hereckej divy – rada a výborne pečie. „*Na nebi je veľa hviezd, ktoré svietia, ale máloktoľ prežiarí všetky. Ty si však hviezda, ktorá žiarí zo všetkých najviac. Je taká veľká, že musíme byť na ňu dvaja,*“ vysvetľoval dvoch krstných otcov F. Kovár.

K slovu sa okrem autorky Maye Rothenbühler-Korcovej a riaditeľky Ikaru Valérie Malíkovej dostala aj jubilujúca herečka, ktorá na knihe nespolupracovala a autorke povedala, že nijakú knihu o sebe nepotrebuje. A tak ju videla až po vydaní. Napokon ju premohla zvedavosť, knihu si kúpila a potajomky prečítala pri Dunaji. Samu ju prekvapilo, čo všetko z už pominutých vecí jej priateľka zachytila.

-bi-

RUŽOU NA NEVERU

V Kafe Scherz v Bratislave 7. júna položila krstná mama knižky Oľga Feldeková hlávku ruže na prvú poviedkovú zbierku románopisca Jozefa Banáša **Posledná nevera** (Ikar). Takýto romantický akt ku knižke o láske zaiste patrí, tak ako aj piesne Kataríny Feldekovej, s ktorou si autor dokonca aj zaspieval... **Posledná nevera** mala mať

pôvodne názov **Posledná večera**, no tento večer s autorovou novou knihou určite nebol posledný! Ako prízvukovala mode-

rátorka prezentácie Hana Rapantová, už koncom tohto roka má vyjsť román **Kód 1**.

Foto Peter Procházka

SPÄŤ DO ŠKOLY

V Múzeu školstva a pedagogiky v Bratislave (Hálova 16) je od 19. mája sprístupnená výstava **Spisovatelja v školských laviciach**. Výstava predstavuje známych slovenských spisovateľov z pohľadu ich detstva, školských a študentských rokov. T. Janovic, L. Ballek, E. Farkašová, O. Feldeková, J. Banáš, D. Kapitáňová, D. Hevier, G. Murín, P. Rankov, E. Borušovičová, P. Nagyová-Džerengová, M. Hvorecký sú na výstave zachytení fotografiami a aj spomienkami. Výstava potrvá do 29. júna a v diári nájdete avíza na dve podujatia z tohto projektu.

BÁSNE A POVIEDKA

Občianske združenie literarnyklub.sk a spoločnosť Asseco solutions v spolupráci s Európskym básnickým turnajom (EPT) vyhlasujú **štvrtý ročník literárnej súťaže BÁSNE 2012 Asseco solutions**. Príspevky sa prijímajú **do 31. júla 2012**. Súťažné práce posudzuje odborná porota, ktorej predsedom je básnik Peter Šulej. Vyhlásenie výsledkov oznámi predseda poroty v Rádiu Devín **18. septembra** a odovzdávanie cien i krst zborníka ocenených prác bude **18. októbra** v KC Dunaj v rámci festivalu Ars Poetica.

Literarnyklub.sk tiež vyhlasuje **16. ročník literárnej súťaže POVIEDKA**. Predsedom poroty, ktorá bude práce hodnotiť, je šéfredaktor časopisu Romboid **Radoslav Passia**. Poviedky treba poslať **do 31. augusta 2012**. Vyhlásenie výsledkov oznámi predseda poroty v **Rádiu Devín 31. októbra** a odovzdávanie cien a krst zborníka ocenených prác bude **6. decembra** v KC Dunaj v rámci posledného tohtoročného Literárneho cirkusu.

Viac info na www.literarnyklub.sk.

PÝCHA

Zabrániť svetu, aby ho nezožral, aby mu naivne neskočil do tlamy!

Uteká za mesto,
ale ulice si ťahá za sebou – ako vôdzky,
na ktorých sa besnie všetko
to, čo už nikdy nechcel stretnúť.

Kúzla na zákazku; plachý brechot.

(Nová báseň Mariána Grupača)

MORE V PANTA RHEI

Na literárnej besede v Panta Rhei na Poštovej v Bratislave predstavila spisovateľka Vanda Rozenbergová s moderátorom Dadom Nagyom svoje dve knihy. Debut Vedľajšie účinky chovu drobných hlodavcov a novinku, román *Moje more* (Premedia Group). Predstavoval však viac Dado, autorka priznala, že v rozprávaní o vlastných knihách je celkom stratená. Literárna beseda sa tak odvíjala v čarovnej spontánnej atmosfére. A tak sme sa dozvedeli, že autorka rada maľuje, v taške vždy nosí zabalené teplé jedlo „keby náhodou“ a debutovú zbierku poviedok s netradičným názvom Vedľajšie účinky chovu drobných hlodavcov s rodinou prvý rok presúvali v kníhkupectvách z regálov „starostlivosť o škrekčky“ do kategórie beletrie. *Moje more* je príbehom ženy, ktorá sa jedného dňa rozhodne opustiť všetky povinnosti a začne veštiť. Recenziu nájdete v najbližších číslach Knižnej revue.

Diana Mašlejová ■

LETNENIE...

alebo Literárne leto mladých chce inšpirovať všetkých nádejných spisovateľov, aby svoju tvorbu poslali do literárnych súťaží. Národné osvetové centrum preto v spolupráci s RTVS – Rádio Devín pripravilo 31. mája 2012 o 13.00 v Komornom štúdiu RTVS pre všetkých milovníkov literatúry historicky prvú verejnú nahrávku *Letnenie alebo Literárne leto mladých*. Projekt ponúkol múdre slovo skúsených prozaikov a básnikov a autorské čítanie výhercov najvýznamnejších literárnych súťaží. Podujatia sa zúčastnili spisovatelia a šéfredaktori Daniel Hevier, Bystrík Šikula, Boris Brendza a mladí autori Mirka Ábelová, Matúš Nižňanský a Marek Mittaš. Ako hudobný hosť zahral a zaspieval líder kultovej piešťanskej skupiny Slniečko Peter „Punto“ Remiš.

-mbancej- ■

CENY LITERÁRNEHO FONDU

Slávnostné odovzdávanie literárnych cien a prémie za rok 2011, ktoré udeľuje Sekcia

pre pôvodnú literatúru Literárneho fondu (LF), sa uskutočnilo 12. júna. Predsedom poroty bol literárny vedec Vladimír Petrík.

Cenu LF za pôvodnú slovenskú literárnu tvorbu za rok 2011 porota neudelila, boli však udelené premie: v kategórii poézia **Dana Podracká Slovenské elégie**; v kategórii próza **Pavol Rankov Matky, Veronika Šikulová Miesta v sieti, Bystrík Šikula Porušenie intimitity** (recenziu nájdete na strane 5); v kategórii dramatická tvorba **Martin Čičvák Kukura, Stanislav Štepka Len tak prišli**; v kategórii literatúra pre deti a mládež **Anton Uherík Homo**; v kategórii literatúra faktu **Fedor Frešo Sideman** a **Milan Vranka Nezvestní z Everestu**; v kategórii literárna veda **Luboš Jurík Rozhovory po rokoch**; v kategórii esej **Ján Tužinský** za dielo *Britva oka kultúry*.

Cenu Ivana Kraska za rok 2011 získal **Martin Dzúr** za básnický debut *De-konstrukcia podľa času*, prémie má **Zuska Kepplová Buchty švabachom.**

Cenu Imre Madácha za rok 2011 za pôvodné dielo v maďarskom jazyku získal **József R. Juhász** za básnickú zbierku *Urban mémoire, 13+1 versplakát* (Urban mémoire, 13+1 básnických plagátov) – prémie: **Anikó Polgárová Ráfogások Ovidiusra** (Interpretácie Ovídia), **Norbert György Átmeneti állapot** (Prechodný stav), **Péter Gágyor Senkik** (Niktoši); za preklad zo slovenčiny do maďarčiny získala Cenu Imre Madácha za rok 2011 **Ildikó Hizsnyaiová** za preklad diela **Pavel Vilikovský: A gonosz önéletrajza** (Vlastný životopis zla) – prémie: **József Keserű** za preklad diela **Miroslav Marcelli: A Barthes-pél-da** (Príklad Barthes).

Cenu Ivana Franka za rok 2011 za pôvodné dielo v ukrajinskom jazyku má **Eliáš Galajda Osinni refleksiji** (Jesené reflexie) – prémie: **Štefan Hostiňák Vyzvolennja iz polonu kryvych dzerkal** (Oslobodenie zo zajatia krivých zrkadiel); Cenu Ivana Franka za rok 2011 za preklad zo slovenčiny do ukrajinčiny získal **Ivan Jackanin** za dielo *Tajina* (Tajomstvo).

Cenu Alexandra Pavloviča za rok 2010 – 2011 za pôvodné dielo v rusínskom jazyku má **Jurko Charitun** za básnickú zbierku *Moji sny* (Moje sny) – prémie: **Mária Malcovská** in memoriam za preklad diela **Rudolf Pavlovič: Gréckokatolícky kňazský rod Pavlovičovcov zo Šarišského Čierneho 1693 – 1900**.

DIÁR

→ 30. MÁJ – 26. JÚN

Miestna knižnica Petržalka

– výstava Klára Jarunková: Jediná a jedinečná, k nedožitým 90. narodeninám spisovateľky

→ 13. JÚN o 13.00

Mestská knižnica mesta Piešťany

– odovzdávanie cien víťazom VII. ročníka festivalu rozhlasových rozprávok Zázračný oriešok

→ 14. JÚN o 17.00

Knižnica J. Fándlyho v Trnave

– program Dobrý ročník, hostia: Milan Čech, Laco Hanniker, Ján Novák

→ vždy o 17.00

Letná čítareň U červeného raka, Bratislava – 21. jún – autorské čítanie Ireny Brežnej

V rámci cyklu podujatí Čítajme slovenskú literatúru:

19. jún – Dušan Taragel, Peter Pišťanek *Sekerou a nožom*

20. jún – Mária Kopcsay *Veselé príhody z prázdnin*

26. jún – Kamil Peteraj *Bosá v prísvitných šatách*

→ 18. JÚN o 10.00

Múzeum školstva a pedagogiky v Bratislave – stretnutie s Michalom Hvoreckým v rámci výstavy *Spisovatelia v školských laviciach*; **19. jún o 17.00**: autorské čítanie Petry Nagyovej-Džerengovej

→ 18. JÚN o 19.00

Staromestský klub 10 x 10, Školská 14, Bratislava – inscenácia *Izrafel alebo Čúvanie do pamäti*, v ktorej boli použité verše J. Ondruša, M. Janouška a I. Koleniča (scenár Viki Janoušková)

→ 19. JÚN o 15.00

Klub slovenských spisovateľov v Bratislave – autorské čítanie Otilia Dufeková *Tabakové listy* – dielo uvedie Pavol Janík

→ 19. JÚN o 18.00

Kníhkupectvo Martinus na Obchodnej v Bratislave – beseda s autorkami vydavateľstva Evitapress: Evita Urbaníková, Karin Krausová a Tímea Keresztényiová

→ 20. JÚN o 17.00

Klub slovenských spisovateľov v Bratislave – slávnostné vyhodnotenie Ceny cien za rok 2010 – organizuje Revue aktuálnej kultúry RAK

→ 20. JÚN o 18.00

Kníhkupectvo Panta Rhei na Poštovej v Bratislave – prezentácia románu Silvestra Lavriku *Zu* (Kalligram)

NOIR PO SLOVENSKY

Silvester Lavrík

Zu

Bratislava, Kalligram 2011

Päť rokov po vydaní tretej zbierky poviedok Perokresba sa režisér, výtvarník, publicista, dramatik a v neposlednom rade prozaik Silvester Lavrík predstavuje čitateľom rozsiahlejším prozaickým útvarom – románom s pôvabne minimalistickým názvom **Zu**, ktorý sa dostal aj do finálovej desiatky prestížnej ceny Anasoft litera 2012.

Prebal sľubuje „vysoké tempo“ rozprávania a „plnokrvný čitateľský zážitok“. Áno, ak by sme použili staršie slovenské prirôvanie, Lavríkov text cvála ako kôň bez ohlávky. No **Zu** nie je len o koňoch a ich milovníkoch. Na počiatku je mŕtvola. A nenájde sa len tak hocikde, ale v najlepšom tatranskom grandhoteli. Vonkajšia rovina rámcového rozprávania už svojimi kulisami pripomína film noir. Hotelová hala, izba či bar, len ťažko si možno predstaviť lepšie miesto vyjadrujúce chlad, odtážitosť – pocit odcudzenia. Absencia domáceho priestoru sa napokon prejavuje i na vnútornej rovine románu. Ako hovorí jedna z hlavných postáv: „Slovo domov som použila prvý raz v živote. Áno. Nevieť, ako sa mi to mohlo prihodiť.“ Neistota prameniaca z jeho straty akoby sa tu „dedila“ z generácie na generáciu. Počnúc dedom Savelom, pokračujúc ich otcom Petrom, ktorý dedov majetok arizoval a neskôr so zápalom bojoval proti rozpínavým plánom developera Altheo, končiac predstaviteľmi tretej generácie. Sú to Zu a Pejo, dve bytosti akoby vrastené jedna do druhej, po oteckovej smrti bojujú o „svoj pocit domova“ vlastnými zbraňami. Milujú leto, slnko, popíjanie vína na terase ich vily na Palisádach a čas si krátia vymýšľaním pornografických storiek a špehovaním nového suseda. Zu je klaviristka, Pejo pracuje v jazykovednom ústave. Alte je developer. Pôvodným po- volaním smútočný rečník. Syn mäsiara zo Žiliny. A nový sused... na to, kým je, ešte len musia prísť. Pred čitateľom sa totiž všetko odhaľuje len pomaly a postupne.

Slnko ani víno však nezaženú pochmúrnou noirovskou atmosférou a slepá Zu, ktorá slnko ani Altheo tvár nikdy nevidela, hrá vo chvíľach smútku na klavíri.

Nejednoznačné charaktery postáv, nečakané zvraty, farebná vyprázdnenosť, ktorú naruší len manželka v batikovanom odeve a definívne ju zrušia Bartabasove pomaranče. Mužský voice-over meniaci sa

na hlas osudovej femme fatale (alebo ich je viac?), ktorá však, navzdory tomu, ako to zvyčajne vo filmoch noir býva, tentoraz nebude zničená.

Celkový dojem z knihy, žiaľ, kazia ortografické nedostatky, najmä nezriedka chýbajúce písmená. Jedno z kľúčových miest románu, kde sa čo-to objasní, „potápa“ veta: „*Namiesto samozrejme, že som to urobila, som sa naučila hovoriť urobiť to bolo pre mňa samozrejmosťou.*“ Keď som sa snažila zistiť meno „vinníka“, zaskočila ma chýbajúca tiráž a namiesto nej posledná strana textu – nechtiac som si tak v predstihu prečítala záver románu.

Viac už nepoviem. Lavríkovu románovú prvotinu si najviac vychutná ten, kto po nej siahne nepripravený.

Alexandra Debnárová

OKAMIHY DÝCHANIA

Juraj Briškár

Symetrické pozorovania

Levoča, Modrý Peter 2011

Dlhoročná prítomnosť Juraja Briškára (1964) v slovenskom literárnom kontexte je vcelku tichá a nenápadná. To však neznamená, že jeho tvorivé nasadenie nevyvoláva žiadnu kritickú a čitateľskú pozornosť. Práve

naopak, Briškárova schopnosť básnickej skratky otvára priestor na dialóg. Jeho texty reflektujú každodennú pominuteľnú skutočnosť s viacvýznamovým vyznením. Briškárovou doménou je esej, literárna veda a aforizmy. Debutoval knižkou aforizmov *Mlčanie* (1994), po nej nasledovala *Chôdza v oriente* (1998) a v anglickom preklade *Autumnal Furniture* (2002). Aj vo svojej najnovšej zbierke aforistických textov **Symetrické pozorovania** zostáva verný svojmu zaostrenému uhlu pohľadu. Osvedčený tematický záber prehľbil a obohatil o vyzretejšiu polohu skúsenostného zázemia.

Briškárovi vyhovuje hutnosť a strohosť aforistického myslenia. Naplno využíva prednosti, ale aj zradnosti tohto žánru, v ktorom sa prelína úderná irónia, minimalistická úsečnosť a exaktnosť zamyslenia. Krátka veta oslobodzuje, ale aj zväzuje, zväzuje k schematickej heslovitosti a vysta-

čuje nebezpečenstvu z chvíľkového nadšenia prchavým okamihom. Nadhľad môže zatieniť prízemnosť bleskového nápadu, ale Briškár tomuto číhajúcemu úskaliu čelí s autorskou vyváženosťou. Svoje postrehy realizuje výstižne s rozhladenosťou a uvaživosťou. Opakovane využíva motívy svetla, oblakov, dažďa, chôdze, dýchania, nábytku, kolotočov, stromov alebo hodín. Vie, že všetky fyzikálne veličiny podliehajú zákonitostiam premien a z tohto pozorovania pramení aj Briškárov záujem o pohyb, chôdzu v závislosti od plynúceho času. Princípu pohyblivosti podriaďuje svoju poetiku. Unikajúce momenty užasnutia sa väčšinou Briškárovi daria zvečniť pohotovým cvaknutím bdelej spúšte. Všeobecne ustálené javy očisťuje od nánosov všednosti, s obľubou relativizuje každú prirodzenú a nespochybniteľnú činnosť, ktorú vnímame ako nanajvýš samozrejmu: „*Dýchanie v nás posilňuje neprimerané očakávania.*“ Každý vzniknutý vzťah je vystavený kritickému odstupu s ironickým komentárom: „*Zrkadlá nás učia pristupovať k svetu zdržanlivo.*“

Vreckový formát knižky s vkusnou obálkou je ako stvorený na letné čítanie v parku, vo vlaku či v záhrade. Aforizmy Juraja Briškára ponúkajú nejednoznačné, ale o to hodnotnejšie poznanie.

Miroslav Brück

PIATA MUŠKETIERKA

Marta Hlušiková

Čo baby nedokážu

Bratislava, SPN – Mladé letá 2011

Ako sa vyrovnáť s novým súrodencom v rodine? A čo s tým, ak sa do chalanskej súrodeneckej zostavy má dostať baba? Táto téma sa v poslednom čase objavuje pomerne frekventovane v slovenskej knižnej tvorbe pre deti. Marta Hlušiková z nej vytvorila základ humorného rozprávania o dvoch vymyselných, bratoch Matkovi a Braňovi, ktorí čelia novým životným skúškam a skúsenostiam v súvislosti s očakávaním narodenia sestry. Matko a Braňo majú vlastnú chalanskú partiu. Vlastne dve. A ani do jednej sa im sestra akosi nehodí. Ako môže zapadnúť do chalanskej (mušketerskej) bandy a plniť „rytierske

úlohy“? Nebude sestra prekážať v štvorčlenom chlapeckom rodinnom klube (Matko, Braňo, otec, dedo), do ktorého akosi nezapadajú ani babka a mama? Aspoň chlapi si to myslia. Navyše, s maminým tehotenstvom sa život v rodine prudko otočil. Pozornosť sa presunula iným smerom. Mama sa správa inak, dokonca aj vyzerá inakšie.

Naznačené problémy umožnili autorke pracovať so situačným humorom. Využíva najmä posun v perspektíve pohľadu dieťa na rodinnú situáciu. Umožňuje jej to aj rozprávanie v ich-forme, rozprávačom je starší z chlapcov, prvák Matko. Je typom malého mudrlanta, ktorý si pozorne všima svet dospelých, „nasáva“ ich názory, napodobňuje ich. Jeho pohľad odкрýva detskú logiku, prírodnú vekú oboch chlapcov...

Hlušková plasticky vykresľuje atmosféru priprav rodiny na príchod nového člena. Využíva pritom tradičný motív ohrozenia, ktorý predstavuje pre hrdinov zlomový bod v ich rozmyšľaní. Sestra Lilinka sa narodí predčasne a bojuje o svoj život v nemocnici. Strach o život sestry zmobilizuje chlapcov a pomôže im zmieriť sa s tým, že o svoju pozíciu v rodine sa budú musieť deliť. Navyše, sestrička statočne bojuje o život, preto je rodenou bojovníčkou – muškietierkou.

Hlušková patrí k autorom, ktorí svoju výpoveď stavajú na presvedčivo porozprávanom príbehu. Knižka predstavuje typ ľahkého, zábavného čítania pre deti mladšieho školského veku. Nepochybne zaujme i širší okruh čitateľov...

Timotea Vráblová

MODERNE O KATOLÍCKEJ MODERNE

Kontexty a inšpirácie katolíckej moderny (Editorka Edita Príhodová) Ružomberok, Verbum – Vydavateľstvo KU v Ružomberku 2011

Poézia básnikov katolíckej moderny dlho predstavovala jedno z „bielych miest“ slovenskej literatúry. Postupne sa však oživil záujem o jej opätovné vydávanie, začali sa objavovať texty,

ktoré tento literárny a kultúrny fenomén reflektujú. Súčasny záujemca o básne ka-

tolíckej moderny (Dilong toto označenie odmietal) môže siahnuť po pôvodných časopiseckých a knižných vydaniach, po výbere z nich (Poézia slovenskej katolíckej moderny, Kalligram 2008), alebo po sekundárnej literatúre.

Básnici katolíckej moderny sa stali aj témou skupiny poľských, českých a slovenských literárnych vedcov, ktorých uvažovanie zachytáva zborník **Kontexty a inšpirácie katolíckej moderny**. Štúdie tejto knihy reflektujú poéziu básnikov katolíckej moderny v spätosti s dobovými modernými a avantgardnými smermi. Katolícku modernu nazerajú ako kultúrny fenomén na rozhraní literárnej histórie, kulturológie, dejín estetických a politických ideí, resp. dejín cirkvi. Dokazujú, že básne katolíckej moderny sa formovali v nadnárodnom literárno-kultúrnom kontexte, že jej poetika nie je bez súvislostí s literatúrou francúzskej, českej, poľskej, resp. sprostredkovane aj anglickej. Zaujala nás analýza vplyvu surrealizmu na litanické texty katolíckej moderny od Jany Juhásovej. Spomenúť chceme aj poetologickú sondu Edity Príhodovej do časopiseckých začiatkov Janka Silana, v ktorej odhalila viaceré podoby básnikovho modernizmu. Obísť by sme nemali ani štúdiu Jána Gavuru *Bremondov koncept čistej poézie a slovenská katolícka moderna*, príspevok Zuzany Slušnej o konštruovaní domova a cudziny v tvorbe Rudolfa Dilonga, Laučkovho čítanie Silanovho Domu opustenosti či články Jozefa Brunčíka o metafyzických istotách Jána Motulka a Jána Gallika o špecifikách Harantovej tvorby, Juraja Považana o tvorbe Grahama Greena, resp. Róberta Kiss Szemána o katolíckych inkulturačných experimentoch v európskom umení. Spolu s ďalšími textami tvoria spomenuté príspevky inšpiratívny obraz spôsobu uvažovania o fenoméne katolíckej moderny a sú lákadlom na začítanie sa do jej textov.

Peter Mráz

OČISTA PÍSANÍM

Bystrík Šikula Porušenie intimity Bratislava, Regent 2011

Rozsiahly román – fikcia postavená na vymyslených príbehoch fiktívnych postáv – známeho spisovateľa Bystríka Šikulu, z rýdzo našského prostredia hlavného mesta a Mestečka, je až po okraj plný pa-

pätia, vnútorných víťazstiev i prehriev, manželskej i mile-neckej erotiky, bolestivých rozchodov, ale aj nezištného priateľstva a vrátenej dôvery. Príbeh literárneho redaktora, kritika a začínajúceho spisovateľa „potľkajúceho sa v literárnej brandži už desať rokov“ sa začína druhý rok po novembrovej revolúcii. Dej rýchlo nabera na tempe a postupne sa z neho stáva strhujúci kolotoč udalostí, prichádza priam liečba šokom, puntičkársky stvárnená podrobná kronika spoločných životných príbehov vystupujúcich postáv, dôsledná (zručne vytýčená i remeselné zvládnutá) formálna i obsahová konštrukcia, meniac sa plynutím deja až na dekonštrukciu rodinného života. Katarzia (o)písaním. Stará dobrá jednota formy a obsahu, veď hlavnou postavou románu je literárny redaktor a autor. Načas unikajúci zo zauzľujúceho sa gordického uzla vlastného rodinného i profesionálneho života za pedagogickú katedru a medzi internátne steny...

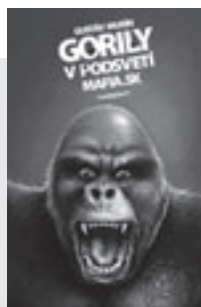
Najmä očista písaním trčí zo Šikulovho románu tak výrazne, že sa o ňu nedá uškrabnúť. Možno málo, máličko, no určite tak, aby sme si všimli kvapku krvi vytekajúcu z malej ranky a uvedomili si, čo ju spôsobilo. Šikulov presvedčivý text a jeho obsah. Verím, že aj o to autorovi ide. Upútať, vtiahnuť medzi riadky textu tak hlboko, aby čitateľ hľadal podobnosti (svojho príbehu a prečítaného), porovnával a (možno) vyvaroval sa chýb, ktorých sa nedokázal vyvarovať hlavný hrdina. Tvrdiaci napríklad aj to, že „zlá skúsenosť tak ako každá skúsenosť je neprenosná..., ale cudzia je pre nás iba dovtedy, kým sa v nej nepremietne aj náš príbeh...“

Z najnovšej Šikulovej knihy mi zavránilo *santalové drevo* a trochu ma premkli i *objatia mŕtvych otcov*. Predovšetkým však potešil svieži literárny štýl a typický chytľavý rozprávačstvo. Ako aj potvrdená schopnosť posunúť subjektívny príbeh do prekvapivo objektivizujúcej polohy životov našich každodenných. Priam sa chce napísať, že v knihe nájde kúsť života každý, čo mal v novembri 1989 na chrbte viac ako dva krížiky a žije dodnes so všetkými plusmi a mínusmi.

Igor Válek

GORILY V PODSVETÍ MAFIA.SK

...je 28. knihou Gustáva Murína. Ide o rozšírenú a aktualizovanú históriu slovenského podsvetia od primitívneho výpalníctva až po najväčšiu korupčnú aféru Gorila. Kniha vychádza 19. júna, opisuje koniec veľkých mafiánskych bossov a nástup mafie v bielych rukavičkách...

Poprava prominentného právnik

Je večer 8. 11. 2010, k svojej modernej vile v Limbachu prichádza autom známy advokát Ernest Valko. Diaľkovým ovládačom si otvorí bránu a vojde do garáže. Brána sa automaticky zavrie. Vystúpi z auta a na bezpečnostnej skrinke odblokuje alarm. Vezme si kufrík, v ktorom má aj zbraň, a prechádza dlhou chodbou z garáže. V malej miestnosti naľavo sa prezuje do papúč. Prejde po schodoch do ďalšej chodby smerujúcej k obytným miestnostiam. V jedálni si vyzlečie sako a odloží kravatu. Prejde do obývačky. Z kufrika vyberie pištoľ a noviny. Noviny položí na stolík, pištoľ vloží pod epedu na sedačke. Presne o 18.47 telefonuje so svojou spoločníčkou z kancelárie: „Niečo mi tu museli urobiť. Strašne tu smrdí acetón, ide to z kozuba, musím vyvetrať.“ Mal na mysli zrejme robotníkov, ktorí ešte dom dorábali.

Celá jedna stena obývačky bola presklená a viedli z nej viaceré posuvné dvere do záhrady. Valko stiahne vnútorné žalúzie a začne otvárať jedny dvere za druhými, aby urobil prievan. Zo zamyslenia ho čosi vyruší. Je to pocit, že v miestnosti ktosi je. Cúva pár krokov späť do chodby, pritom stratí jednu papuču. Odrazu sa proti nemu v tesnej blízkosti zjaví postava muža s napriahnutou zbraňou. Pohľad do očí vraha trvá príliš krátko, aby advokát stihol čokoľvek urobiť. Zaznie jediný výstrel, ktorý mieri spoľahlivo priamo na srdce. Guľka preletí telom, odrazí sa od steny vľavo, odtiaľ narazí do protiľahlej steny a skončí kdesi pri schodisku. Valko je okamžite mŕtvy. Strelec sa k nemu zohne. Ide zrejme o profesionála, neriskoval ďalší výstrel, ktorý by cez otvorené dvere do záhrady mohol niekto počuť. Chytil mŕtvolu za nohy a odtiahol hlbšie do chodby, aby ju nebolo zvonku vidieť. Od jeho vstupu do domu, smrteľného výstrelu a nenáhlivého odchodu rovnakou cestou ubehla podľa odhadu necelá minúta.

Takto zrekonštruovala posledné okamihy

života prominentného právnik reportérka Anka Lúčaiová z Plus 7 dní s pomocou skúseného bývalého kriminalistu Jozefa Šáteka, s ktorým niekoľko dní po vražde prehliadli miesto činu. Ten navyše konštatoval, že miesto bolo ako stvorené na zločin. Právnik býval sám na odľahlom mieste na okraji lesa. Psa nemal a v záhrade stál neuzamknutý domček, kde mohol páchatel stráviť pohodlne celé hodiny čakania. Od najbližších susedov ho delil vysoký, neprehľadný plot. Dom mal ploché strechy, na ktoré nebol problém sa dostať a pod rúškom tmy naliať do komína kozuba acetón. V ten deň slnko zapadlo

Spisovateľ, publicista a vedec Gustáv Murín (1959) vydal doteraz 27 kníh: román, novelu, zbierky poviedok a esejí, zbierku článkov o kultúre a médiách, vedecko-popularizačné štúdie o biológii, dlhovekosti, o manželstve, štyri štúdie o podsvetí na Slovensku 90. rokov, dve popularizačné encyklopédie a zbierky cestovných príbehov. Titul Mafia na Slovensku získal cenu Panta Rhei Awards za najpredávanejšiu knihu roku 2009. Literárne prezentácie absolvoval v 25 krajinách Európy, Ázie a Ameriky. Viac o autorovi na <http://gustavmurin.webgarden.cz>.

o 16.24, viac ako dve hodiny predtým, než Valko vstúpil do svojho domu.

Správa o vražde šokovala Slovensko. Najvyšší predstavitelia štátu i ostatní politici volali na poplach. Na ich výzvy mal policajný viceprezident Ján Vaľo zabezpečiť, aby vyšetrovanie bolo dôsledné a rýchle. Ako čoskoro zistíme, nebolo ani dôsledné, ani rýchle.

Nebezpečie si uvedomoval

Tam, kde ide o veľké peniaze a ich ľahkému získaniu bráni principiálny právnik, nie je núdza o krajné prostriedky nátlaku. Jednou z neľahkých káz v advokátskej kariére Ernesta Valka boli kedysi tak široko medializované Duckého zmenky. Ducký bol niekoľkonásobným ministrom v Mečiarovej vláde a musel odísť kvôli podozreniu z kšeftov so štátnym majetkom. Mečiar sa však Duckého nezabavil, ale urobil v duchu ľudového porekadla z tohto capa štátneho záhradníka. A to na veľmi výnosnej záhrade štátom kontrolovaného podniku s názvom Slovenský plynárenský priemysel.

Tu sa z pozície riaditeľa zviditeľnil najmä podpisom dodnes nejasného počtu zmeniek, ktoré nie sú zaevidované v účtovníctve SPP a ktorých fiktívna hodnota sa odhadovala na niekoľko miliárd korún. Práve tieto zmenky mali po odchode z funkcie stáť Duckého život, keď ho v roku 1999 neznámy páchatel zavraždil vo vchode do paneláka, v ktorom býval. V podstate by to naznačovalo klasický záver kariéry akokoľvek vysokopostaveného, ale stále len „bieleho koňa“, teda niekoho, kto robí kšefty za iných a neuvedomuje si, že riskuje život. Vždy sa totiž na tieto kšefty nakoniec príde a vtedy je aj prvý na odstrele. Duckého umlčali, aby objednávateľov tohto monštruózneho kšeftu na úkor nás všetkých nevyzradil.

Táto séria súdnych sporov mala aj dramatické okamihy, keď napríklad koncom novembra 2002 zasiahli českí policajti pri preberaní zmeniek českej firmy Sigma Group v hodnote 6,8 miliardy korún. Stalo sa tak za Valkovej prítomnosti v advokátskej kancelárii v Brne.

V roku 2003 pre zmenu slovenská prokuratúra bezvýsledne preverovala 25-miliónovú (833 tisíc eur) províziu, ktorú mal Valko získať za zastupovanie SPP v kauze Duckého zmeniek. Valko sa očistil, a naopak, na dôkaz dôvery v jeho služby sa stal päť dní pred smrťou zástupcom štátu v dozornej rade podniku Slovenský plynárenský priemysel.

Počas zastupovania SPP v kauze Duckého zmeniek si tiež Valko jediný krát najal ochranu. Prinieslo mu to však len problémy navyše...

CENA JÁNA JOHANIDESA 2012

Slávnostné vyhlásenie víťazov Ceny Jána Johanidesa 2012 bude v Šali 20. júna (podrobnosti: www.litcentrum.sk). V kategórii za najlepšie prozaické dielo sú nominovaní: Balla: **V mene otca**, KK Bagala 2011; Dušan Dušek: **Holá veta o láske**, Vyd. Sloart 2010; Lajos Grendel: **Život dlhý takmer štyri týždne**, Marenčin PT 2011; Ivan Kadlečík, Oleg Pastier: **Spytovanie**, F. R. & G. 2010; Lojzo Marsina: **Podobenstvo o dome Danielovom**, Verbis 2011; Pavol Rankov: **Matky**, Edition Ryba 2011; Peter Repka: **Chvála zápisníku**, F. R. & G. 2011; Veronika Šikulová: **Miesta v sieti**, Vyd. Sloart 2011; Alta Vášová: **Sfarbenia**, F. R. & G. 2011; Svetlana Žuchová: **Zlodeji a svedkovia**, Marenčin PT 2011. V kategórii za najlepšie prozaické dielo mladého autora do 30 rokov sú nominovaní: Natália Chovancová: **East Side Story / Príbeh z východnej štvrte**, Procom 2011; Zuska Kepplová: **Buchty švabachom**, Literárny klub 2011; Michaela Rosová: **Dandy**, Literárny klub 2011.

A tak sa nám podarilo niektorých finalistov osloviť...

Balla:

Johanidesovské košato-
vetné písanie som sa v mi-
nulosti pokúšal nehanebne
napodobňovať, lebo som si
myslel, že to môže byť dôkaz
istého spisovateľského maj-
strovstva. Ale žiadny dôkaz
majstrovstva sa nekonal,
iba ak dôkaz môjho obdivu k spisovateľovi,
v ktorého knihách opakovane listujem, očarený
štýlom, v pozitívnom slova zmysle „manierou“,
hoci tá zrejme v podstate zneprístupnila a zne-
chutila tieto knihy bežným priemerným čitate-
ľom. V Šali, kde Ján Johanides žil a kam veľmi
často chodievam, je po ňom síce pomenovaná
kníhnicca, lenže na ulici tam johanidesofila asi
nestretnete. Iba ak by ste náhodou natrafili na
mňa. Rytmom tých ulíc je Rytmus a z mafián-
skych audín nehučia audioknihy, ale hip-hop.

(Spisovateľ Balla patrí aj medzi desiatich
finalistov Ceny Anasoft litera – takže sa
s ním stretnete aj v našej ankete.)

strana 20 ➔

Dušan Dušek:

Zrazu som si jedného dňa
uvedomil, že som nikdy ne-
napísal nič, čo by vychádzalo
z filmárskeho prostredia,
hoci sa v ňom pohybujem
už takmer štyridsať rokov.
A že niektoré detaily z „fil-
márčiny“ by mohli byť pre čitateľov zaujímavé.
V jednej poviedke je teda scenárista, v druhej
režisér a v tretej pedagóg, ktorý učí na filmovej
fakulte. Aj keď, samozrejme, filmárske prostre-
die je iba kulisa. V prvom rade ide vždy o vzta-
hy medzi ľuďmi. O zachytenie emócie, toho, čo
vznikne, keď sa dotknú dvaja ľudia.

Peter Repka:

Zápisníkov mám viac, ako
z toho stačím vyťažiť pod-
statné a zaujímavé. Sú to
viac denníky, písal som si
ich už ako dvanásťročný.
Je v nich i o našich synoch
v predškolskom veku,
a tiež akési rodinné GPS, kde a kedy sme boli.

Svetlana Žuchová:

Dialógy v knihe prakticky
nie sú v skutočnosti preto,
že mi ich písanie veľmi nej-
de. Napísať vôbec príbeh
je pre mňa dosť náročné,
prírodnenejšie sú mi úva-
hy. Na písaní je pre mňa
najťažšie vymyslieť dej. Písať príbehovejšie je
moja dlhodobá ambícia, v Zlodejoch a sved-
koch som sa k tomu priblížila asi najviac.

Alta Vášová:

Už ako štíhly nervný chla-
pec, práve tak ako po ro-
koch stokilový muž, si Ján
Johanides cenil slovo, vetu,
tvar a nevypustil ich z rúk,
kým dokonale nevyjadrova-
li to, čo zamýšľal. Svoje pró-
zy brúsil s rovnakou vášňou, s akou precizova-
la jeho žena Olga svoje obrazy. Nebál sa písať
o svedomí a o zodpovednosti za toho druhého.
O dôležitosti vzťahov, ale i náhod, nepredvída-
teľných stretnutí či rozhovorov. Pri práci štu-
doval pramene, nachádzal nevšedné detaily,
súvislosti. Okolie ho často vnímalo ako neza-
raditeľného, excentrického, šašovského člove-
ka na pokraji, a on radostne ponúkal túto svo-
ju masku. Často bez prostriedkov sa neúhybne
pribýjal k svojim dielam. K podstate.

Pavol Rankov:

Keď som sa ako gymnazista
stal knihovníkom-brigádni-
kom v Záhorskej Bystri-
ci, objavil som si najskôr
dvoch autorov – Rudolfa
Slobodu a Jána Johanidesa.

... Osobne som sa s Jánom
Johanidesom zoznámil o mnoho rokov neskôr
vo Viedni. Večer čítal z práve pripravovanej
knihy Dívaj sa do modrých očí Londýna.
Keď dostal z auditória druhú otázku, naštar-
tovalo ho to. S nečakaným zápalom a vášňou
sa rozhovoril o vlastnom nedokončenom die-
le. Bol to spontánny asociatívny tok myšlie-
nok určený viac samému Johanidesovi než
s úžasom počúvajúcemu publiku. V ten večer
som sa naučil, že autor má byť emocionálne
i mentálne ponorený do textu, na ktorom
pracuje.

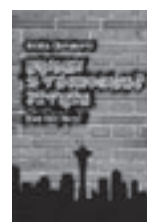
Zuska Kepplová:

To, čo sa javí ako talent, je
často vec kontinuity. Čítanie
a písanie je u nás v rodine
generačná záležitosť. Tak-
tiež rozprávanie príbehov.
Zvykla som si počúvať a po-
tom ďalej posúvať. Mám veľmi rada písané
slovo. Je oveľa tvárnejšie než povedané vety.
V mailoch, na čete alebo skajpe sa neustále
dohadujeme: ako to bolo myslené? Preto tí
smajľci a rôzne pomôcky, ktoré by mali vlo-
žiť vlastnosti reči do písaného slova. Mne ale
medzi písmenami nič nechýba. Je tam kopa
priestoru, veľa sa tam zmestí. Lepšie sa mi
v texte dýcha.

Natália Chovancová:

Všetko, čo je v knižke, sa
reálne stalo, a ľudia, kto-
rých príbehy rozprávam,
boli skutoční. Práve to, že
som zo dňa na deň prišla
do iného sveta, a tým ne-
myslím len premiestnenie
sa z jedného kontinentu na druhý, bolo tým
impulzom všetko zaznamenať. Všetko bolo
iné, ako som si predstavovala, a realita,
ktorá ma prefackala, ma navždy zmenila. ...
Chcela som ukázať inú tvár Ameriky, ale aj
inú tvár ľudských osudov, poukázať na to,
ako sa vlastne máme dobre a neuvedomuje-
me si to.

Pripravila Marta Bábiková

Krátke rozhovory s finalistami Ceny Jána
Johanidesa nájdete na www.litcentrum.sk.

S OTCOM NA CHRBTĚ

Rút Lichnerová o maďarskom vydaní románu *Anna Regina*

Hrdinkou váš-
ho románu,
ktorý nedávno
vyšiel v maďar-
skom preklade
Klára Körtvé-
lyessy (Európa
2012), je sku-
točná histo-
rická postava
Anna Regina,
manželka vý-

znamného kartografa, staviteľa, matematika, banského inžiniera, astronóma Samuela Mikovíniho. Kniha ponúka historický exkurz do osvietenstva, no odhaľuje aj veľmi intímne zákutia ženskej duše. Čím môže byť román blízky maďarským čitateľom?

Pri príprave románu som netušila, že prekročí hranice Slovenska. Knihu o Mikovíni by mohol napísať hocikto, Maďar či Slovák, ba mohli by vytvoriť niekoľko kníh bez toho, aby sa čo i len máličko na seba ponášali. Tú moju som písala ako modernú prózu opierajúcu sa o fakty 18. storočia. Okrem faktov sa však otváral aj priestor na imagináciu.

Mikovíni rovnako ako Matej Bel, s ktorým bol v pracovnom i v rodinnom zväzku, sú nielen historicky významné osobnosti, ale už počas

života patrili k spoločenskej elite. Čo z ich spôsobu života je podľa vás najdôležitejším odkazom pre súčasníkov?

Na to by azda lepšie odpovedali historici. Keď sa však trochu bližšie pozrieme na Mikovíniho dielo, ohromí nás neuveriteľným rozsahom aj rôznorodosťou oblastí, v ktorých vynikal. Nazvať ho workoholikom 18. storočia je málo, to by obsiahlo iba jeho nesmiernu pracovitost. Pozoruhodným intelektom a nevšednou technickou invenciou sa priraduje ku génium. Výnimočnosť však nesie v sebe zárodok komplikovanejších vzťahov s okolím. Úspechy budia závisť, pracovná vyťaženosť vytrhá z rodiny. Aj z dnešného sveta poznám príklady mimoriadne nadaných mužov, ktorí sa nedomáhali od svojho otca pozornosti či uznania, po ktorom pahl. Predstavila som si, že Samuel Mikovíni pociťuje nevyriešené vzťahy s otcom ako hrb, ktorý ho ťaží a ktorého sa nevie zbaviť. V mojej knihe nosí otca na chrbte a háda sa s ním.

Slávna história Štiavnice, kde žijete, poskytuje mnoho umeleckých podnetov. Je inšpiratívna aj jej súčasnosť?

Banská Štiavnica je v súčasnosti živé mesto, aj keď svojské. A život je vždy inšpirujúci.

Marta Bábiková ■

BUDÚCNOSŤ DETSKEJ KNIHY

bola tiež jednou z otázok, ktoré rezonovali na 71. ročníku Knižného veľtrhu (Feria del Libro) v Madride v dňoch 25. mája až 10. júna. Hneď v prvý víkend mal najväčšiu návštevnosť práve pavilón určený najmenším čitateľom. Organizátori pre nich pripravili mnohé zaujímavé aktivity, napríklad každodenné čítanie rozprávok spojené s ich ilustráciou, modelovaním z plastelíny, spevom, bábkovými inscenáciami, hrou na detektívov, tvorbou vlastných príbehov podľa určených pravidiel...

V detskom pavilóne sa odovzdávali aj knižné ceny Kirico 2011, ktoré každoročne udeľuje Zväz asociácií kníhkupcov najlepším detským knihám, určeným pre vekovú kategóriu 6 - 8 rokov. Tento rok bola ocenená kniha Ibana Barrenetxeu *El Cuento del Carpintero (Rozprávka o tesárovi)*, ktorá podáva príbeh šikovného tesára a ambiciózneho baróna. Barón jedného dňa príde v bitke o ruku a jeho bezradný lekár spolu s ministrami požiadať tesára, aby mu vyrobil drevenú. Barónovi sa jeho práca natoľko zapáči, že sa odvážne vrhá do ďalších bojov. Tesár mu postupne nahrádza všetky poškodené časti tela novými, až sa Barón stáva pomaly, ale isto úplne dreveným...

Všetky podujatia chceli poukázať na dôležitosť písaného slova v útlom veku a upriamiť pozornosť aj na autorov pre deti, ktorí sú doteraz „neviditeľní“, hoci majú najväčšie zásluhy na formovaní čitateľov budúcnosti.

-kz- ■

ŇEHUTORCE, AĽE ČITAJCE!

Serus, Feri, neidzeme na colu? Šani, ta ti ši perši, co v slove pivo zrobl štiri chibi! Za týmito slovami sa skrývajú hneď dve charakteristiky, ktoré sú nám Slovákom dobre známe. Rodný kraj ľuďom vstupuje to, čím sa líšia od „susedov“. Stará múdrosť *Iný kraj - iný mrav* sa v čerstvo vydanéj monografii *Praktická dialektológia (Vysokoškolská príručka na nárečovú interpretáciu)* autoriek Gabriely Múcskovej, Kataríny Muzikovej a Viery Wambach (Facultas Verlags- & Buchhandels AG Wien 2012) netýka susedstva štátov, ale - ako úvod naznačuje - územia Slovenska. Publikácia určená predovšetkým študentom slovenského jazyka na slovakistických a slavistických katedrách vysokých škôl sa výstižne predstavuje svojím titulom a sľubuje praktické narábanie s diferencovanosťou slovenských nárečí.

Avizovaná pragmatickosť sa ukazuje na pomere krátkeho úvodného vstupu do problematiky (1. časť) a oveľa rozsiahlejšej druhej, ukázkovo-interpretatívnej časti. Úvodné strany zachytávajú *Nárečie ako dynamickú varietu* a vnášajú čitateľov do oblasti nárečovej diferenciácie a faktorov, ktoré ju ovplyvňovali, príp. stále podmieniajú zmeny vo fungovaní, vývine i stavbe súčasných dialektov.

Podrobný náčrt členenia slovenských nárečí, zaznačený aj na ilustračnej mape SR, nájdeme v kapitole *Dialektické členenie a dialektické celky*.

Strany 22 - 133 sú koncipované s hlavným cieľom - vytvoriť praktické ukážky nárečí na analýzu a interpretáciu. Vybraných 28 prepísaných nárečových textov z autentických nahrávok rozprávania informátorov (ktoré sú súčasťou príručky na priloženom CD) predstavuje typické slovenské nárečové areály, zaradené vždy do vyššieho celku a geograficky znázornené. Jednotlivé nárečia sú najprv predstavené základnou charakteristikou od reziduálnych javov a hláskoslovie až po tvaroslovie. Nasleduje praktická textová ukážka a za ňou slovníček vybraných výrazov. Na záver jednotlivých nárečových kapitol sa vždy dostávame k aplikačným cvičeniam a úlohám, vzťahujúcim sa na dané ukážky. Pri čítaní (či počúvaní) nárečových textov sa pre ich autentickosť môžete na chvíľu stať (ak teda nie ste) Záhorákom, Kysučanom či Východniarom... Z tematického plánu ukážok si zasa osviežite aj to, čo podobne ako jazyk podlieha zmenám - zvyky a tradície našich predkov.

Janka Oriechová ■

PRÍSPEVOK K POĽSKEJ DRÁME

Festival Nová dráma 2012 sa vo svojom paralelnom podujatí Fokus Poľsko zamerail na dramatickú tvorbu nášho severného suseda a predstavil novú publikáciu Divadelného ústavu s jednoduchým názvom **Poľská dráma**. V knihe sú zahrnutí súčasní poľskí autori, ktorých mená rezonujú v divadelnom svete nielen doma, ale aj v zahraničí. Text *Antigona v New Yorku* pochádza z pera Janusza Głowackeho a do slovenčiny ho preložil Jozef Marušiak, rovnako ako text Jerzyho Pilcha *Lyže svätého otca*. Drámy zaradené do knihy *Naša trieda* od Tadeusza Słobodzianka a *U nás je to fajn* Doroty Masłowskej preložil Tomáš Horváth. Piatou drámou *Kufor* v preklade Petra Himiča prispela Małgorzata Sikorska-Miszczuk. Úvod knihy a medailóny autorov pripravila Justyna Jaworska (preklad Karol Chmel).

Dagmar Jordová-Millerová ■

KDE NIEKTO NIEKOHO HĽADÁ

Rakúska prozaička s chorvátskymi koreňmi Karin Ivancsicsová, vyznamenaná Cenou Herthy Kräftnerovej, sa hlási románom

Burza vyšších miest (Restplatzbörse) z vydavateľstva Bibliothek der Provinz. Základná téma cestovania jej umožňuje rozohrať osudy ľudí, hľadajúcich svoj čas a svoje miesto v živote. Hrdinovia sa stretávajú náhodne i osudovo – s pocitom, že ide o zákonitú nevyhnutnosť. Niektorí sa usilujú zmierniť ťarchu každodennosti s jej rekvizitami, túžia po zmene, očakávajú vzrušenie z neznámeho. Ďalší chcú zaplniť čoraz väčšie prázdno. Do vzťahov vstupujú s priveľkými očakávaniami a postupne objavujú, čo vedľa a na čo už zabudli: tí, ktorí sa im javili ako „opozeraní“ a neschopní prekvapovať, sú mnoho ráz povahoví „exoti“, a tí, ktorých myslenie a konanie bolo v norme, sa často ukazujú ako nudní a takmer nepoužiteľní. Autorka – veľká fabulátorka – konfrontuje jednotlivé postavy a ich charakterové roznosti tak, že často vyvolá komický efekt. Možno preto, aby úsmev aspoň na chvíľu prekryl pocit hlbokého nedorozumenia medzi ľuďmi.

Marián Hatala ■

NEBOJ SA PRIZNAŤ FARBU

Kanadská spisovateľka Lisi Harrisonová (1970) študovala filmovú vedu a tvorivé písanie. Pracovala v televíznej stanici MTV, no od úspechu prvého dielu jej knižnej série **The Clique** (Dievčenská partia) sa venuje len literárnej tvorbe. Firma Mattel ju oslovila s návrhom vytvoriť románovú sériu **Monster High**, v ktorej budú vystupovať jednotlivé báby z kolekcie inšpirovanej nadprirodzenými bytostami. Prvý diel vyšiel na jeseň 2010, v poradí štvrtý v máji tohto roku.

Spisovateľovi len málokedy niekto ponúkne „hotové“ postavy, aby pre ne vymýšľal príbehy. Ako ste sa s nimi stotožnili?

Báby sú už na prvý pohľad nesmierne inšpiratívne. No musela som sa s nimi „pohrať“ – spoiatku som na ne celé hodiny len pozerala a predstavovala si, ako by sa správali v bežných ľudských situáciách. A keďže všetky vospolok sú tínedžerskými príbuznými slávnych príšer, nápady sa vynárali samy od seba a postavy zrazu žili svojím vlastným životom. **Dospelý čitateľ určite postrehne jemnú sieť hlbšieho posolstva, ktoré tento „cool“ príbeh nesie. Ako by ste ho charakterizovali?**

Ide o potrebu tolerancie medzi ľuďmi. Ústredný slogan prvého dielu série – *Neboj sa priznať farbu!* – má skutočne viacvrstvový význam,

nejde len o zelenú pokožku Frankie, ktorú si na príkaz opatrných rodičov musí zakrývať mejkapom. Navyše všetky postavy prežívajú veľmi komplikované obdobie puberty, preto som ich vnímala ako metaforu nejakého problému, ktorý tínedžerov trápi, a pritom sa uplatnili aj moje spomienky na mladosť.

V ktorých postavách najväčšmi vidíte samu seba?

Napríklad Draculaura sa neodváža naplno smiať, lebo sa hanbí ukázať svoje tesáky. Ja som mala štyri roky zubný strojček, ktorý ma mrzel úplne rovnako. Frankie sa cíti diskriminovaná pre farbu svojej pokožky, navyše iskrí, keď je nervózna, ja som sa zase príšerne červenala... A tak by sme mohli pokračovať ďalej. Podľa mňa každý, kto prežíva pubertu, prípadne ju má ešte v živej pamäti, sa môže s niektorou postavou stotožniť.

RARITNÍ KONTRA OBYČAJSKÍ

Mohlo by sa zdať, že téma upírov či kadejakých iných príšer je už naddho vyčerpaná, románová séria **Monster High** však dokazuje opak. Lisi Harrisonová uchopila populárnu tému naozaj tvorivo a „užívateľsky prítulne“ vzhľadom na tínedžerskú cieľovú skupinu. Slovenskí čitatelia si zatiaľ môžu vychutnávať prvý diel s podtitulom **Stredná strašidelná** (preklad Elena Guričanová, Ikar 2011), v ktorom sa prenesú do oregonského Salemu. Na tamojšej strednej škole sa objavujú dve nové študentky – Melody Carverová a Frankie Steinová, z ktorej sa po čase vykluje vnučka slávneho Frankenstein. Frankie však nie je jediná, kto musí až úzkostlivo tajiť svoju identitu. Podobné problémy má aj zopár ďalších spolužiakov, ktorí sa odlišujú od „obyčajských“ ľudí – sú raritní. Frankie však tvrdošijne odmieta podriaďiť

sa osvedčenému heslu: *My sa hrdo skrývame, objaviť sa nedáme!* a chce urobiť všetko na svete, aby sa ľudia prestali raritných báť.

Autorka okorenila román aj ľúbostnou líniou. Pritom jej nechýba štyl, je vtipná, nápaditá, nebojí sa experimentovať so slovnými hračkami ako fajndovný, švíkamih či bozkohroma.

Marcela Miniarová ■
Foto internet ■

Knižku **Monster High – Stredná strašidelná** môžete vyhrať aj v našej súťaži.

Kupón vydavateľstva Ikar 24 ➔
nájdete na strane

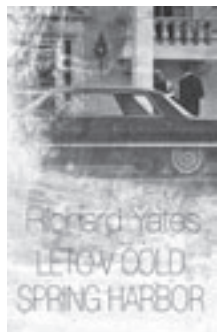
SPOKOJNÍ A NESPOKOJNÍ

Richard Yates

Leto v Cold Spring Harbor

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2011

Preklad Otakar Kořínek

Nazdávate sa, že osudy členov vašej rodiny sú príliš fádne na akýkoľvek príbeh? Určite sa mýlite. Americký spisovateľ Richard Yates (1926-1992) známy precíznou drobnokresbou amerických vojnových a povojno-

vých rokov sa vo svojom poslednom románe **Leto v Cold Spring Harbor** (v origináli 1986) zameral na krátke obdobie života rodín Evana Sheparda. Zámerne treba hovoriť o rodinách, pretože vzťahové súznenia, disonancie alebo aj nevyjavená interaktivita sú priestorom na rozvinutie tichej a nenápadnej drámy. Mladý Evan po krátkom nevydarenom manželstve opúšťa svoju energickú manželku Mary s dcérkou Kathleen a vracia sa k rodičom, späť do rodiny poznačenej sklamaním otca z neúspešnej vojenskej kariéry ukončenej tak pre zhoršený zrak, ako aj zdravotné problémy manželky. Práve cesta s otcom k očnému špecialistovi mu prinesie do života rodinu Drakeovcov, rozvedenú Gloriu s dospievajúcim Philom a pôvabnou Rachel. Evana mladočké dievča očarí svojím pokojom, až neskôr v manželstve však zistí, že sa za ním skrýva neskúsenosť a závislosť od starších. Rachel sa len veľmi pomaly dokáže vymaňovať spod vplyvu alkoholikkej matky (tarchavosť a následná starostlivosť o dieťa jej to neľahčujú), a to spôsobí, že si Evan opäť po rokoch tajne nájde cestu k energetickej exmanželke Mary.

Evanov otec, penzionovaný dôstojník, sa doma stará o neurastenickú alkoholiku holdujúcu manželku, akurát menej družnú, ako je podobne alkoholická a tiež duševne vychýlená Rachelina matka Gloria. Ustavičným sťahovaním z mesta do mesta hľadá ideálne miesto, ktoré by mohla pokladať za domov, ale vlastne uteká pred sklamaním zo života.

Všetci majú svoje sny a nesplnené túžby, za svoje neúspechy však nesú len čiastočnú zodpovednosť, niektoré sú jednoducho dané spoločenskou situáciou a rodinou, do ktorej sa narodili. V amerických reáliách je zaujímavá konotácia nenápadne odkazujúca na prvého Američana vo vesmíre, veliteľa vesmírnej

lode Apollo 14 s rovnakým priezviskom, ako má hrdina – Alanom Shepardom. Autorov zdanlivo nie veľmi výrazný hrdina má okrem priezviska s úspešným kozmonautom niekoľko podobných znakov, ale nemá zázemie. A tak o vysokej škole zatiaľ len sníva a zarába si na ňu vo fabrike, musí sa vyrovnáť s ochorením uší, zatiaľ čo kozmonaut sa z takéhoto istého ochorenia vyliečil a dostal opäť šancu letieť do vesmíru. Yatesov románový hrdina sa napokon tiež dostáva vlastnou vôľou a prácou ku svojej šanci dotiahnuť to tam, kam odjakživa túžil – vyštudovať vysokú školu, žiť po boku peknej múdrej ženy, mať deti... a konečne byť nielen zodpovedným za životy iných, ale aj za svoj.

So stavom zdanlivého rodinného pokoja sú niektorí protagonisti Yatesovho románu spokojní, iní nie. Hoci navonok sa zväčša všetci tvária nadmieru spokojne ako v americkom sne o šťastí, o vzlete do kozmických výšok. Ale, priznajme si, príbehy podobne fragmentovaných rodín nie sú iba americkou špecialitou. Sú výsostne ľudské, lebo sú trpkosladko-bolestivé.

Michal Schuster

ZACIELENÉ NA LÁSKU

Gabriele Kuby

Daj láske šancu

Bratislava, Lúč 2011

Preklad Mária Kolková

Láska, slovo v súčasnosti natoľko sprofanované, až stráca svoj pôvodný význam, hodnotu a hĺbku, stáva sa len akýmsi formálnym atribútom tohto citu. Naše asociácie sa spájajú s typom „ľahko dosiahnuteľného“ citu, telesnosti, lásky „na jedno použitie“, obraz ktorej nám dennodenne vtlačujú do mysle médiá.

Profánnosť lásky sa istým spôsobom spája s detabuizáciou sexuálnej tematiky. Intímnosť partnerov či manželov, mystika a krehkosť tohto bezprostredného puta, ktoré malo zostať za štyrmi stenami spálne, sa namiesto toho pertraktuje na verejnosti. Čo zostáva, je pudová, často až vulgárna podoba tohto citu. Takéto stvárnenie lásky ponúka dnešný svet.

Preferencie takéhoto predobrazu vzťahu a následné vnímanie tejto skutočnosti ako čohosi celkom prirodzeného môže viesť u mladých ľudí k neschopnosti prežívania pravého citu a uprednostňovaniu podenkovkej žiadostivosti.

Nad príbuznou problematikou sa v titule **Daj láske šancu** zamýšľa aj nemecká autor-

ka Gabriele Kuby. Volí formu osobného rozhovoru s mladým čitateľom a poukazuje na rozmáhajúci sa fenomén povrchných vzťahov.

Čo však spôsobilo túto výraznú zmenu predtým tak prudérne orientovanej verejnosti na súčasnú pôžitkami zotročenú spoločnosť? V šesťdesiatych rokoch v Amerike vzniklo hnutie hippies hlásajúce heslo „make love, not war“, slobodu a uvoľnenú sexuálnu morálku, následný nástup tzv. sexuálnej revolúcie v roku 1968 sa stal v tomto smere prelomovým bodom a udalosti len urýchlil.

Vášeň bez lásky, vnímaná ako „l'art pour l'art“, nezmyselne, avšak s úplnou samozrejmosťou zavádzaná do života, nespôsobuje len ťažkosti zjavné navonok (neželané tehotenstvá, potraty, pohlavné ochorenia), ale najmä vnútornú vyprázdnenosť a duševné zranenia, tie je možné uzdraviť často len s veľkou námahou.

Učíme sa a padáme na vlastných chybách, hľadáme lásku, vnútorný pokoj, aby sme sa vyhli bolestivým zraneniam, treba sa naučiť odlíšiť skutočnú čistú lásku od chvíľkového vzplanutia.

Nakoniec, aj istý výrok, známejší než jeho autor, tvrdí: „Nasleduj svoje srdce, ale nezábúdaj na rozum.“

Martina Grmanová

ZLÉ VECI SA DEJÚ

Don Winslow

Divosi

Bratislava, Ikar 2012

Preklad Lucia Nižníková-Kollárová

Vrávi sa: doba sa mení, ľudia nie. I keď ktovie, ako je to s čitateľským vkusom. V súčasnosti napríklad „letia“ tzv. noir detektívky. Patrí medzi ne i trinásť kníh bývalého amerického súkromného vyšetrovateľa Dona Winslowa (1953). Viaceré boli nominované na prestížne americké literárne ceny a záujem o ne prejavili aj filmári. Podľa románu **Divosi** nakrútil film režisér Oliver Stone. V kinách sa má objaviť v júli.

Nič to však nemení na skutočnosti, že pre ľudí ako ja, ktorých favoritmi sú v tomto žánri už roky Agatha Christie či Dick Francis, je ťažké vyrovnáť sa so záplavou násilia a vulgarity a vôbec príbehom o komunite, ktorá, žiaľ, nemusí byť pre našinca natoľko exotickou a vzdialenou, ako sa na prvý pohľad zdá.

Protagonistami rozprávania sú filantrop Ben, ktorý by chcel nezištne pomáhať druhým a verí v lepší svet, a bývalý námorník Chon so skúsenosťou, že nesmie veriť nikomu a iní ho nezaujímajú. Obaja vnímajú

drogy ako „racionálnu reakciu na chronické šialenstvo“ doby, preto pestujú marihuanu a profitujú z narkobiznisu, kým sa ich obchody nerozhodne prebrať mexický drogový kartel Baja. Súčasťou nátlaku je i únos ich priateľky – lásky Ofelie. Dvojica ju chce zachrániť, ale zároveň si aj zachovať slobodu. Je to možné, keď sa „zlé veci jednoducho dejú, je len otázkou času, kedy“? A hrdinovia dochádzajú k poznaniu: „žiadna nádej, žiadna viera, žiadne hodnoty, žiadna budúcnosť...“

Treba uznať, že text je dobre napísaný, psychologicky prepracovaný a dobre kompozične vystavaný. Pozoruhodná je i filozofická rovina sporu medzi Benom a Chonom. Autor dômyselne kombinuje svoju detektívku s kriminálnou reportážou, graduje napätie, pohráva sa s provokatívnym jazykom a odhaľuje temnú stránku drogovej vojny v strohých kapitolách, ktoré neraz tvorí iba jediná veta. Tá prvá je typická pre celú knihu: „*Chodte do riti.*“ A v niektorých okamihoch by tam čitateľ najradšej poslal aj všetky postavy a všetko, čo zažívajú, lebo nechce, alebo nevie, prijať túto podobu beznádeje.

Elena Ľapajová ■

DELETE BOLEŠť NEZMAŽE

Nava Semel

Lásky začiatovníkov

Bratislava, Vydavateľstvo Q 111 2011

Preklad Kveta Dašková

Spektrum literárnych aktivít izraelskej autorky Navy Semel (1954) je široké, vydala takmer dve desiatky kníh, píše prózu, poéziu, rozhlasové a televízne hry, operné libretá, divadelné hry, venuje sa aj umeleckej kritike. U nás je zatiaľ neznáma, hoci jej knihy boli preložené do mnohých jazykov a môžu si ich už prečítať aj českí čitatelia. Za svoju tvorbu získala viaceré domáce i zahraničné ocenenia, v roku 2006 to bolo napríklad ocenenie Žena roka v literatúre v Tel Avive.

Skutočnosť, že jej rodičia mali osobnú skúsenosť s holokaustom, ako aj to, že Nava Semel žije v Tel Avive a môže k ich skúsenosti pripojiť skúsenosti ďalších Izraelčanov, ovplyvňuje tak tematiku jej tvorby, ako aj jej angažovanosť v Inštitúte pre skúmanie holokaustu. Literárne postavy, cez ktoré autorka vypovedá o súčasnom Izraeli, resp. o jeho minulosti, sú vnútorne späté s touto krajinou.

V siedmich poviedkach knižky **Lásky začiatovníkov** spisovateľka stvárňuje rôzne podoby prvej lásky, všima si jemné nuansy mladistvej zaľúbenosti a všetko, čo ju spre-

vádza. Poviedky sú napísané citlivo, nazerajú do vnútorného sveta plachých bytostí približujúcich sa k prahu mladosti či v niektorých poviedkach už dospelosti, nesmelo nadväzujúcich prvé ľúbostné kontakty. Autorka, spravidla na pozadí rodiaceho sa ľúbostného citu, zobrazuje protagonistov a protagonistky v komplexnejšom zábere, nahliada do ich neraz zložitých vzťahov s rodičmi, priateľmi, spolužiakmi, naznačuje rôzne problémy či konfliktné situácie.

Azda najpôsobivejšia je titulná poviedka, v ktorej sa protagonista musí vyrovnávať s rozpadom manželstva svojich rodičov. Udalosť prežíva veľmi emocionálne, oporou sa mu stáva sympatická spolužiačka. Autorka pri zobrazovaní rozporuplných vnútorných stavov chlapca však neupadá do sentimentu. Podobne, s istým dištancom, no zároveň s empatickou účasťou nás sprevádza aj pri ostatných problémoch -nástročných začiatovníkov v objavovaní lásky, pri zakúšaní jej podob ščasti reálne a ščasti vo fantázii, pri spoznávaní vzrušenia z prvých krehkých vzťahov. V titulnej poviedke sa hrdina pokúša vyjadriť to, čo prežíva, stručnými, výstižnými e-mailmi. Uvedomuje si, že je ľahšie zverovať sa so svojimi strasťami počítaču ako ľudskej, čo aj veľmi blízkej bytosti, že „je ľahšie natukáť bolesť do počítača, aj keď pokyn delete ju nezruší...“

Lásky začiatovníkov majú všetky predpoklady zaujať aj našich mladých čitateľov – a azda aj pomôcť v podobných situáciách, aké prežívajú knižné postavy.

Etela Farkašová ■

MÚDROŠť NIE SÚ ČARY

Ivona Březinová

Začarovaná trieda

Bratislava, Perfekt 2012

Preklad Gabriela Futová

Tretia A zažila vzrušujúci deň. Pribudli do nej traja noví spolužiaci a trieda bola hneď hore nohami. Už podľa mien Čaryfuk, Láryfuk a Pišťafuk sa dalo tušiť, že s trojčatami nebude nuda. Keď povedali, že mama sa volá Cukorkáva a tatko Čajrumbum, vyzeralo to, že si riadne vymýšľajú. Chalani však neklamali. Vysvitlo, že vystriedali už veľa škôl, lebo sa presúvajú so svojimi rodičmi – kúzelníkmi z vystúpenia na vystúpenie.

Deťom sa nezvyčajní spolužiaci páčia, do ich vzťahu však vstúpia dospelí. Magdalénke rodičia povedia, že sa s Demeterovcami

nemá baviť, lebo sú cigáni. A cigáni sú špinaví a kradnú. Odmietne na telocviku s Máryfukom tancovať a zanedlho sa objaví obvinenie, že trojčatá ukradli sovu...

Autorka do hravého príbehu vystavaného na situačnej komike, groteske a slovných hrách zakomponovala fantastický prvok, ktorý slúži ako odlišovaci. Hrdinovia využívajú čary na zábavu, pre radosť a spôsob, ako uniknúť z nemilej situácie. V ohrození však používajú čary ako obranu. Chlapca, čo im vyplázil jazyk, začarujú a už ho nemôže dať späť, Magdalénku, ktorá neodôvodnene povie, že Máryfuk je špinavý, zatvoria do veľkej mydlovej bubliny. Dokážu sa však cez krivdy a urážky preniesť.

Jednotlivé kapitoly predstavujú vyučovacie hodiny rôznych predmetov. Rovnakou katastrofou ako rátať bol aj pravopis chlapcov, o prvouke nehovoriac, ba dokonca aj kreslenie, ale... Dokázali prilepiť na strop čítanky, oživiť zvieratká na výkresoch, urobiť kriedu čiernou a tabuľu bielou... Ešteže mali empatickú pani učiteľku, čo dokázala ako-tak udržať v triede poriadok a nezbedníkov aj niečo naučiť. Ukázať im, že vedomosti a múdrosť sa nedajú vyčarovať, na ich získanie treba pracovať. Nakoniec sa predsa len nájde predmet, v ktorom zažiaria: hudobná výchova.

Rozprávka v sebe nesie aj kritickú výhradu voči dospelým za prenášanie svojich postojov a stereotypov na deti. Často problémy zjednodušujú a paušalizujú či z pohodlnosti, neznalosti alebo pre nedostatok času. Zaužívané „cigáni kradnú“ tak použije Jakub na falošné obvinenie, lebo sa nechce deliť o svoju kamarátku.

Březinovej sa podarilo vtipne otvoriť vážnu tému pre detského čitateľa.

Jej rómski hrdinovia sú výmyselníci, ne-kamaráti sa s počtami, ale prekrásne spievajú. A to je posolstvo príbehu. Každý človek je individualita, má svoje osobitosti, môže v niečom vynikať a v niečom byť podpriemernejší. S farbou pleti to nemá nič spoločné.

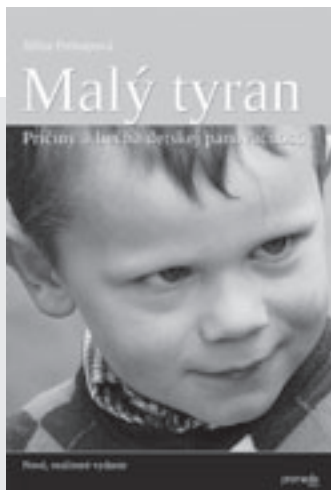
súťaž K príjem-
né mu
zážitku
z knižky patria aj
ilustrácie Miroslava
Regitka, roztapaš-
né a rozosmiate
ako epizódy knižky.
Zaslaním kupónu
Perfekt zo strany
24 sa zapojíte do žrebovania o túto knižnú
novinku.

Margita Bíziková ■

MALÝ TYRAN

Jiřina Prekopová je česko-nemecká detská psychologička, ktorá vyše štyridsať rokov pôsobí v Nemecku. V rozšírenom vydaní vychádza prvýkrát v slovenčine vo vydavateľstve Premedia Group jej najznámejšia kniha ***Malý tyran*** o deťoch závislých od moci a ovládania svojho okolia. Označenie „malý tyran“ sa už považuje za ustálené spojenie. Autorka prináša opis príčin aj riešenia, ako pracovať so zdanlivo nezvládnuteľnými deťmi.

V jeden letný deň sme mali s manželom dva prekvapivo sa dopĺňajúce zážitky, ktoré mi ukázali, že je najvyšší čas napísať túto knihu.

Nemali sme sa nechať zmiasť ranným slniečkom. Len čo výletná loď vyplávala z prístavu v Lindau, nahnal prudký dážď všetkých sklamaných výletníkov do reštaurácie, ktorá bola okamžite preplnená. Pri vedľajšom stole sa asi päťročný chlapec postaral o ďalšiu búrku. Napriek hnevu ostatných hostí trval chlapec na tom, že bude stáť na stole, aby mal lepší výhľad na vlny. Keď ho rodičia milo poprosili, aby zo stola zliezol, najprv si ich nevšimol. Rodičia sa ho potom pokúsili zo stola zniesť, on však zlostne na celú miestnosť skríkol: „Nechaj ma na pokoji, ty sprostá krava!“ Navyše kopol mamu do brucha a otca uhryzol do ruky. Toto divadlo sa niekoľkokrát opakovalo. Chlapec bol čoraz zlostnejší, rodičia čoraz rozpačitejší a v ostatných hosťoch vzrastal hnev. Rodičia ho rozhodne zniesli zo stola, na čo chlapec reagoval ešte búrlivejším záchvatom zlosti. Teraz bolo po-

čuť poznámky okolosediacich hostí: „Keby to bolo moje dieťa, dostalo by poriadne na zadok“. Rodičia sa celí červení bránili: „To sme už tiež vyskúšali, ale bolo to ešte horšie.“ Rodičia mali teraz dve možnosti. Buď pôjdu s chlapcom von do dažďa, alebo ho nechajú stáť na stole. Obe rozhodnutia pre nich však znamenali porážku. Boli v pasci. Keď vychádzali z miestnosti, matka potichu plakala.

Pri prechádzke nábrežím sa nám naskytl podobný pohľad.

Labute a kačky viedli svoje mladé v úhladných zástupoch a chytali kúsky chleba, ktoré im hádzali výletníci. Jedna kačica sa však na prvý pohľad odlišovala. Mala len jedno jediné kácatko, ktoré ju nenasledovalo, ale plávalo pred ňou. Kácatko plávalo bezhlavo sem a tam medzi člnkami a chniapalo po všetkom možnom, len nie po kúskoch chleba. A kačka – podobne ako rodičia na lodi – neisto a so sklonenou hlavou nasledovala svoje mláďa.

„Aj matka musí byť chorá,“ povedal môj manžel. „Je to porážka pre oboch.“ A rozprávali

sme sa o tom, aký je to problém, keď krídla choré, ustrašené správanie mláďaťa prevezme, namiesto toho, aby ho viedol k rešpektovaniu zákonov krídla. Pretože porušenie týchto zákonov môže znamenať rozpad celej rodiny. Vtedy som pochopila, že nastal čas venovať sa tejto téme.

Veď vo svojej ambulancii čoraz častejšie stretávam rodičov, z ktorých dieťaťa „sa stal zlý sen“, a ktorí sú takýmto správaním svojho potomka celkom zastrašení. Sú to rodičia, ktorí sa svojím dieťaťom cítia zotročení, hoci pre seba i dieťa vytvárajú slobodu, v ktorej si prajú žiť. Rodičia zneistení vo svojej výchovnej role, pretože ich dieťa nereaguje ani na ich vrúčne správanie, ani na pochvaly a po-karhania. Rodičia, ktorí už takmer ľutujú, že priviedli na svet dieťa, a manželské páry, ktoré takého správanie detí zažili, a preto potláčajú pranie mať vlastné deti.

Títo malí tyrani nie sú len deti, ktoré extrémne agresívnym správaním ovládajú svoje okolie. Patria k nim aj deti, ktorých vlastná panovačnosť zafažuje, a podobné výbuchy zlosti si teda nedovolia. Takéto deti sú skôr odmietavé, všetko pozorujú z úzadia a utahujú sa do svojho vlastného „vnútorného sveta“, do vnútorného sveta, ktorého pomery dokážu ešte zvládať, a kde nepredstavujú sami pre seba prekážku. Stretávam aj deti, ktoré niekedy v minulosti prišli o moc, a sú preto zmätené a smutné, cítia sa ukrivdené, zrútiť sa a psychosomaticky ochorejú.

Tieto deti sú nešťastné a uväznené vo svojej vlastnej moci. Sú ustavične nepokojné a úplne osamelé. Dokážu síce všetko brať, ale sami nevedia nič dať. Prichádzajú tak o zážitok lásky, lásky, ktorá pozostáva z vyváženého vzťahu medzi prijímaním a dávaním.

AKO POMÔŤ SPRAVODLIVOSTI?

Asia Bibi v spolupráci s Anne Isabelle Tolletovou
Smrteľný hriech
Bratislava, Fragment 2012

Nepochopiteľná agresivita a násilie fanatických dospelých priviedli do väzenia negramotnú Asiú Bibi z Pakistanu. Izolovaná v hnusnej kobke čaká na smrť obesením. Nevie, koľko času jej ostáva, vždy, keď sa otvoria dvere, tŕpne, či ju nevyvedú naposledy. Čím sa previnila? Chudobná kresťanka v prevažne moslimskej dedine zbierala bobule falsy, aby si zarobila 250 rupií, za ktoré si bude môcť kúpiť dve kilá múky. V 40-stupňovej horúčave sa napila zo stud-

ne z hrnčeka patriaceho moslimským ženám, ktoré ju obvinili zo znesvätenia vody a následne rúhania. Verdikt súdu bol jednoznačný: za rúhanie smrť. Kým Asia čaká na smrť vo väzení v nádeji, že pomôže odvolanie, násilná smrť už našla pakistanského ministra pre menšiny Šábháza Bhattího, ktorý zobral do opatery jej rodinu, aj guvernéra Salmána Tasíra, lebo sa verejne postavil na jej obranu. Za oslobodenie Asi sa prihovára aj pápež Benedikt XVI. Pomôcť jej môžeme svojou troškou aj my. Výťažok z predaja knihy ***Smrteľný hriech*** poslúži na zabezpečenie jej rodiny a súdne trovy. Manžel s piatimi deťmi sa musí ukrývať, lebo im takisto hrozí smrť. Smutný príbeh podľa

rozprávania prostej vidiečanky napísala francúzska novinárka. Odkrýva útrapy väzenia, náboženský fanatizmus a život pakistanských žien

v ostrom kontraste so šťastným, jednoduchým a láskyplným Asiiným rodinným životom pred incidentom. „Teraz naozaj trpím tým, že neviem čítať ani písať. Až teraz si uvedomujem, aká veľká je to prekážka. Keby som vedela čítať, asi by som tu dnes nebola zatvorená. Asi by som dokázala lepšie odhadnúť a ovplyvniť udalosti.“

O SILE LÁSKY A (NE)MOCI PEŇAZÍ

V oboch nasledujúcich príbehoch sa musia otcovia rodín vyrovnáť so stratou manželky a vyriešiť existenčné problémy. A pomáhajú im pritom zvieratá.

Benjamin Mee

Kúpili sme ZOO

Bratislava, Ikar 2012

Preklad Zuzana Gašparovičová

Ktoré dieťa by nechcelo bývať v ZOO? A v dnešnom studenom, pretechnizovanom, odprírodnenom svete by takú možnosť prijal aj ne jeden dospelý. Ibaže realita – mať ZOO – je trochu náročnejšia.

Po dlhom čase sa nám dostáva do rúk dielo anglofónneho, presnejšie rýdzo britského autora, ktoré sa neusiluje o bombu na literárnom trhu ani témou, ani štýlom, no napriek tomu príjemne prekvapí inakosťou. V prvom rade je autor novinár, nie literát. Ide po faktoch, stavia na reálii, je presný a pracovitý. Dej príbehu *Kúpili sme ZOO* je skutočný. A koniec zostáva otvorený, takže dielko má všetky predpoklady, aby čitateľa zaujalo.

Benjamin s rodinou, manželkou Katherine a dvoma deťmi, sa odsťahuje z nudného Londýna do francúzskeho Provencalska. Ako známy novinár a spisovateľ už konečne nie je viazaný miestom, takže poslúchne svoj vnútorný hlas a kúpi na juhu Európy dve staré stodoily. Postupne ich s manželkou a priateľmi zrekonštruujú a keď si už myslia, že sú za vodou, dostane sa im do rúk leták o predaji dartmoorskej zoologickej záhrady. A sen sa môže začať.

Lenže život nie je taký jednoduchý. Krásna Katherine, šikovná a talentovaná matka dvoch detí, nosí v sebe zárodok hroznej choroby, ktorá jedného dňa prepukne naplno. I tu sa takmer vzápätí prejaví Meeho novinársky pozorovací talent. Hrdina nežalostí, nespína ruky, neupadá do depresie, ale bojuje. Hľadá nové spôsoby liečby, obtelefonáva organizácie, zisťuje možnosti, navrhuje lekárom alternatívnu medicínu. Žiaľ, nádor je už vo štvrtom štádiu. Benjamin sa však nevzdáva. Tak, ako sa nevzdáva splnenia svojho sna.

Benjaminov otec zhromaždil za života usilovnou prácou slušnú sumu, ktorú zdedilo jeho päť detí. Zrejme im dal spolu s manželkou Ameliou dobrú výchovu, lebo keď sa Benjaminovi v zrelom veku naskytne tá fantastická a nepravdepodobná možnosť kúpiť ZOO, všetci súrodenci až na vypočítavého brata Henryho súhlasia, že do toho pôjdu s ním. A so svojím dedičským podielom, samozrejme. Úžasný projekt sa môže začať.

Celý príbeh vyznieva ako permanentný začiatok. V živote je to totiž naozaj tak, že každý deň sa začína čosi nové a starí hrdinovia ustupujú mladším, aby tí tiež mohli niečo dokázať. Niekedy dobrovoľne, niekedy krvavo a s polenami pod nohami. Každý deň treba nabráť dych, niekedy aj zatať zuby, natiahnuť si gumáky a ísť kydať hnoj. Alebo chytať vlka, ktorý ušiel.

Nemilosrdní bankári, neempatickí úradníci, bezcitní tiežpriatelia dokážu zmietnuť zo stola každý dobrý návrh, rojčivý plán či reálny projekt. Benjamin bojuje s príkazom zastreliť opice, ktoré sú v ZOO navyše, resp. ZOO pre ne nemá dost výbehov, zlikvidovať vlky, uspať starého tigra, ktorému však zdravie ešte relatívne slúži. Kniha *Kúpili sme ZOO* sa dá nazvať podobenstvom o živote: polená hádzané pod nohy, nezmyselné príkazy, vykonštruované prekážky, závisť a nenávisť, patent na rozum, dobré správy, vzápätí jóboky, všadeprítomný boj o peniaze, moc a pozíciu... a v protiklade s tým všetkým zúfalý a zúrivý boj o udržanie ľudskej bytosti pri živote. Jeden boj Benjamin prehrá, ale v tom druhom, o zachovanie ZOO pri živote, sa dopracuje až do štádia, keď...

Súčasne s knihou sa v našich kinách objavil aj úspešný film s hollywoodskymi hviezdami Mattom Damonom a Scarlett Johansson. Oboje je vopred odsúdené na úspech. Škoda, že text sa nedostal do rúk starostlivejšieho jazykového redaktora.

Martin Grbjar

Garth Stein

Umenie pretekať v daždi

Bratislava, Tatran 2012

Preklad Mária Kočanová

Čím si podmanil amerických čitateľov román *Umenie pretekať v daždi*, že sa držal v rebríčku bestsellerov tri roky? Dokonca vyšla aj upravená verzia pre mládež a čoskoro by sa mal objaviť film s Patrickom Dempseym v hlavnej úlohe. Príbeh je síce zaujímavý aj dojímavý, nie však nezvyčajný. Podobný nájdeme aj v knihe *Kúpili sme ZOO*. V oboch sa otcovia rodiny musia vyrovnáť so stratou manželky s rovnakou chorobou a pomáhajú im pritom zvieratá. Ani pes ako rozprávač príbehu nie je novinkou. Spomeňme len Filipa z románov Alfonza Bednára *Za hrst*

drobných či Bleska z dvojdielného úspešného románu *Denník zlého psa* a *Denník polepšeného psa* od Martina Howarda (Fortuna Libri). To, čo v románe oslovuje, sú postavy, o ktorých platí – aký pán, taký pes.

Múdry a verný kríženec labradora Enzo rozpráva na sklonku života príbeh svojho pána, automobilového pretekára Dennyho. Filozofické mudrovanie nad slovami a postojmi svojho pána vypovedá o veľkých životných pravdách raz s humorným zveličením, raz so všetkou vážnosťou. Na jednej strane je nemý rozprávač-pozorovateľ bez možnosti zasiahnuť do sledu udalostí, na druhej strane automobilový pretekár, ktorý má všetko vo svojich rukách. Kombináciu ich uvažovania autor využil na zobrazenie zložitosti ľudského konania a rozhodovania. Obaja hrdinovia, Enzo aj jeho pán Denny, sú dobráci od kosti a ich spoločný pekný život sa stane ešte krajším a šťastnejším, keď sa k nim nasťahuje Eve a narodí sa Zoë. Rodinná idyla začína mať však trhliny. Enzo ako prvý pocíti, že Eve je vážne chorá. Pomôcť môže len svojou láskou a oddanosťou, nemôže svojich milovaných varovať, lebo mu chýba dar reči. Aj preto túži stať sa v budúcom živote hovoriacim človekom: „Na tento svet sa vrátim ako človek... Budem si potriasť ruky s inými ľuďmi, pevne chytať veci do rúk protistojným palcom. A keď zbadám, že muž, žena alebo dieťa sa ocitli v ťažkostiach, podám im pomocnú ruku...“

Podľa Dennyho nevyhráva vždy ten, čo ide najrýchlejšie. Uspeje ten, kto dokáže predvídať. Zámer či nevšímavosť sa nám vrátiť v podobe úspechu alebo zlyhania, za ktoré sme zodpovední len my sami. Platí to tak pri pretekoch, ako aj v normálnom živote. A práve v živote Denny nepredvídala, že môže prísť o Eve, že jeho ústretovosť môže byť obrátená proti nemu, že ho môže zasiahnuť nevypočítateľná ľudská krutosť a bohupustá lož. V nekonečnom a nepochopiteľnom súdnom zápase o možnosť vychovávať vlastnú dcéru prichádza o všetko, na účte nemá ani dolár, ale nevzdáva sa, lebo „pretekár, ktorý jazdí s rozumom, napokon vždy vyhrá“.

Príbeh s prekvapivým koncom potvrdzuje staré známe, ak si chceš kúpiť lásku, kúp si psa. Ak si chcete príjemne oddýchnuť, prečítajte si túto knihu. Vyskúšala som oboje. Je to fajn ☺.

Antonia Bednáriková

KNIHY V PREDAJI

O VSEOBECNOSTI

00 Bibliografické katalógy. Knihovníctvo. Dokumentácia

Bibliografia Gemersko-malohontského múzea. Zost. Iveta Krnáčová
Rimavská Sobota, Gemersko-malohontské múzeum 2011. 1. vyd. 42 s. Brož.
Bibliografia.

ISBN 978-80-85134-35-3

2 NABOŽENSTVO. DUCHOVNOST

20 Kresťanské náboženstvá

GAÁL, Éva
Chráňme naše deti. Z maď. orig. prel. B. Gumanová
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2012. 1. vyd. 120 s. Brož.
Kniha s podtitulom New Age v tejto izbe hovorí o ochrane detí vo veriacich rodinách pred vplyvom literatúry o mágií, negatívnych vplyvoch virtuálneho sveta, kolektívnej dynamiky a pod.

ISBN 978-80-89279-87-6

JOHNSONOVÁ, Abby
Neplánované. Z angl. orig. prel. B. Škripek
Stará Ľubovňa, Kumran 2012. 1. vyd. 239 s. Brož.
Dramatický príbeh bývalej riaditeľky kliniky spoločnosti Plánované rodičovstvo, ktorá sa pripojila do tábora odporcov umelého prerušenia tehotenstva modliacich sa pred plotom kliniky.

ISBN 978-80-89487-17-2

Piesne viery, nádeje a lásky
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2012. 1. vyd. 80 s. Brož.
Výber piesní zo spevníka Duchovné piesne.

ISBN 978-80-89279-90-6

TROBISCH, Ingrid
Učím sa žiť bez teba. Z angl. orig. prel. E. Hrešková
Liptovský Mikuláš, Transciscus 2011. 1. vyd. 79 s. Brož.
Denníkové zápisky autorky s jej boľavou cestou, nádejou, ktorá svítá v spoločenstve s Bohom.

ISBN 978-80-7140-368-5

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

30 Sociológia. Súčasná spoločnosť. Demografia

ASPEKTin. Zost. Zuzana Maďarová
Bratislava, ASPEKT, záujmové združenie žien 2012. 1. vyd. 104 s. Brož.
Výber textov z feministického webu na www.aspekt.sk z rokov 2005 - 2012 je prepojený odkazmi na výstavu Holé baby (SNG 2010) a jej sprievodné podujatia.

ISBN 978-80-85549-94-2

301 Národnostná politika. Národnostné menšiny

Rómsky život - IX. ročník. Zost. O. Bodorová, L. Pulišová
Rimavská Sobota, Gemersko-malohontské múzeum 2011. 1. vyd. 29 s. Brož.
Katalóg k výstave.

ISBN 978-80-85134-33-9

33 Ekonomika

KIYOSAKI, Robert T.
Nespravodlivá výhoda. Z angl. orig. prel. Milivoj Voltner
Bratislava, Motýľ 2012. 1. vyd. 312 s. Viaz.
Úspešný autor série Bohatý otec v tejto populárno-náučnej knihe vysvetľuje dôležitosť finančnej gramotnosti a vzdelania, ktoré človeka zvyhodňujú, a teda umožňujú mu finančnú stabilitu a prosperitu. Vďaka finančnému vzdelaniu človek získava 5 nespravodlivých výhod. Autor ich analyzuje v kapitolách: Vedomosti, Dane, Dlh, Riziko, Reciprocita.

ISBN 978-80-89482-54-2

REMIŠOVÁ, Anna
Etika a ekonomika
Bratislava, Kalligram 2011. 3. preprac. a dopln. vyd. 495 s. Viaz.
Podnikateľská etika sa zaoberá integráciou etiky a ekonomiky na všetkých stupňoch hospodárstva.

ISBN 978-80-8101-402-4

REMIŠOVÁ, Anna
Vademekum podnikateľskej etiky
Bratislava, Sprint 2011. 1. vyd. 148 s. Viaz.
Návod a postupy, ako implementovať podnikateľskú etiku do organizácie.

ISBN 978-80-89393-68-3

Stredné hodnoty finančných ukazovateľov ekonomických činností v Slovenskej republike za rok 2010

Bratislava, SCB 2011. 1. vyd. Pre-ruš. čisl. Brož.

Analýzy. Ročný prehľad finančných ukazovateľov za jednotlivé odvetvia.

ISBN 978-80-969279-7-5

Vzorová účtovná závierka zostavená podľa slovenských právnych predpisov k 31. 12. 2011
Bratislava, KPMG Slovensko 2012. 1. vyd. 177 s. Brož.
Trojjazyčná vzorová účtovná závierka.

ISBN 978-80-8078-448-5

34 Právo. Legislatíva

Vreckový Občiansky súdny poriadok
Bratislava, Epos 2011. 1. vyd. 190 s. Brož.
Súbor platných predpisov.

ISBN 978-80-8057-939-5

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

Ako učiť efektívne
Bratislava, Raabe Slovensko 2011. 1. vyd. 112 s. Brož.
Príručka pre pedagógov s nápadmi na motivovanie žiakov k učeniu.

ISBN 978-80-89182-95-4

38 Komunikácia. Doprava

Vreckové pravidlá cestnej premávky s farebnými značkami
Bratislava, Epos 2011. 1. vyd. 335 s. Brož.
Súbor predpisov a značiek.

ISBN 978-80-8057-934-0

391 Učebnice

HONTYOVÁ, Kajetana
- LISÝ, Ján - MAJDÚCHOVÁ, Helena
Základy ekonomie a ekonomiky
Bratislava, Ekonóm 2011. 8. preprac. a dopln. vyd. 197 s. Brož.
Učebnica.

ISBN 978-80-225-3170-2

PIOVARČIOVÁ, Veronika
Zbierka úloh z ekonomie
Bratislava, EKONOM 2012. 3. preprac. vyd. 75 s. Brož.
Skriptá.

ISBN 978-80-225-3401-7

Teória a dejiny kultúry pre 4. ročník SPŠ, pedagogické a sociálne akadémie, pedagogické a kultúrne akadémie
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo - Mladé letá 2011. 1. vyd. 223 s. Brož.
Učebnica.

ISBN 978-80-10-01986-1

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

49 Učebnice

DOSTÁLOVÁ, Iva
- BRANAM, James
Angličtina. 11 minút denne. Z čes. orig. prel. Renáta Ondrejková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Brož.
Publikácia pre mierne pokročilých je rozdelená na 11 týždňov a 11 tém po 11 minút učenia denne. Služi na precvičenie a osvojenie si slovnej zásoby aj gramatiky. K príručke v netradičnom formáte (dajú sa z nej trhať listy) je možné stiahnuť si zadarmo nahrávku MP3 na www.fragment.sk.

ISBN 978-80-8089-579-2

5 EXAKTNÉ VEDY

59 Učebnice

Prírodoveda
Bratislava, Raabe Slovensko 2011. 1. vyd. 98 s. Brož.
Pracovný zošit pre 4. ročník ZŠ.

ISBN 978-80-89182-83-1

6 APLIKOVANÉ VEDY

61 Medicína

MORAVČÍK, Leopold
Pramene zdravia a nádeje
Turany, P+M Turany 2012. 1. vyd. 103 s. Viaz.
Jubilejná publikácia o Kúpeľoch Lúčky.

ISBN 978-80-89410-14-0

611 Populárna medicína

MACHÁČKOVÁ, Bibiana
- CHVILOVÁ, Zuzana
Trápia vás ploché nohy?
Bratislava 2012. 1. vyd. Nestr. Brož.
Súbor 28 cvikov pre zdravé nohy.

ISBN 978-80-97090-50-0

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

BERROU, Luc
Negatívne pôsobenie televízie na deti. Z franc. orig. prel. A. Kováčová-Habovštiaková
Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška 2012. 1. vyd. 71 s. Brož.
O vplyve televízneho násilia na deti.

ISBN 978-80-7165-872-6

LUKASOVÁ, Elisabeth
Radosti na stope. Z nem. orig. prel. Eleonóra Valová
Bratislava, Lúč 2012. 1. vyd. 123 s. Edícia Zrkadlenie. Brož.
Praktická príručka s podtitulom Sedem krokov k duševnému zdraviu od známej rakúskej psychologičky ponúka rady, ako žiť radosnejší život. Rady doplnia príkladmi zo svojej praxe.

ISBN 978-80-7114-878-4

7 UMENIE. SPORT. VOLNÝ ČAS

78 Hudba. Tanec. Scénické umenie. Iné múzické formy

HEVIER, Daniel

- HEVIER, Daniel Jr.

Team. Príbeh hudobnej legendy

Bratislava, TRIO Publishing 2012.

1. vyd. 256 s. Brož.

Kniha o histórii hudobnej skupiny TEAM zachytáva príbeh českej a slovenskej legendy a ľudí, čo ju tvorili.

ISBN 978-80-89552-11-5

Textári sú neviditeľní muži v pozadí, všetku smotanu si väčšinou zližu interpreti na pódiu. Odozva či spätná väzba sa teda veľmi nekoná. Čo sa ale stáva pomerne často, je, že keď povedzme beží z rádia nejaká pesnička a vy ste práve s niekým, kto vie, že píšete texty, zvykne sa spýtať: „Dúfam, že túto hovorinu si nepísal ty?“ (Zvyčajne sa, samozrejme, úplne neomylné trafia presne do vášho výtvaru). Ale jedna spätná väzba raz naozaj prišla. Bol som v nejakej spoločnosti, ktosi ma predstavoval nejakej mimoriadne sympatickej slečne a nezabudol dodať: „To je ten textár TEAMu!“ ... A ona s naozaj vrelým pohľadom a chvejúcou sa hruďou hovorí: „Bože, to je úžasné! To je úplne fantastické!“

Konečne poznám človeka, čo napísal podľa mňa najkrajší text na svete – Severanka.“ (No povedzte, mal som sa priznať, že to napísal Dano Hevier?)

Peter Uličný

Daniel Hevier – Daniel Hevier Jr.

Team

TRIO Publishing 2012

781 Voľnočasové aktivity

Krížovky s citátmi 3

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 128 s. Brož.

124 krížoviek s výrokmi slávnych osobností, aforizmami a prísloviami.

ISBN nemá

Krížovky s praktickými radami do kuchyne

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 128 s. Brož.

Krížovky s dobrými radami pri varení a v domácnosti aj s receptami.

ISBN nemá

Spojovačky so samolepkami. Od 1 do 10

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Edícia Spoj, nalep a vyfarbi! Brož.

Zábavný pracovný zošit pre predškôľakov zameraný na precvičovanie jemnej motoriky ruky a rátania do 10 formou spájania číslíc a nalepovania samolepiek či vyfarbovania.

ISBN nemá

Spojovačky so samolepkami. Od 1 do 20

Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Edícia Spoj, nalep a vyfarbi! Brož.

Zábavné precvičovanie jemnej motoriky a rátania do 20 spájaním číslíc do obrázkov, nalepovaním samolepiek a vyfarbovaním predkreslených obrázkov.

ISBN nemá

128 strán zábavných cvičení pre deti od 6 rokov. Z franc. orig.

prel. J. Klaudová
Bratislava, Svojtka&Co 2012. 1. vyd. 128 s. Brož.

Zábavné úlohy pre deti od 6 rokov venované spoznávaniu ročného rytmu - ročné obdobia, sviatky, dovolenka, narodeniny a pod.

ISBN 978-80-8107-500-1

8 LITERATURA. BELETRIA

82 Divadelné hry. Scenáre. Dramatické texty

HORÁK, Karol

Hra ako divadlo. Doslov Miron Pukan

Levoča, Modrý Peter 2011. 1. vyd. 244 s. Brož.

Výber dramatických textov autora nar. 1943 obsahuje hry: Hrdzavý dážď, Európa, ó, Európa, Domov z plastelíny, Prachy, žúr a svetlo večné a Buridanov osol. Súčasťou knihy je obsiahly výber z personálnej bibliografie Karola Horáka.

ISBN 978-80-89545-08-7

Jazyk je nedostatočný nástroj, ktorým vediem zápas so svetom. Slová sú opotrebované, bezmocné výplody ľudských dohôd, umŕtvujúce pohyb na kameň a procesy na stojaté konvencie - slová zrádzajúce, prehľbujú samotu človeka medzi ľuďmi. Jazyk sníma z reality len mŕtve znamenia. Postupne ujasňovať, vysvetľovať takýto charakter ľudskej reči znemožňuje výpoveď o pravej skutočnosti. Som ohraničený, obmedzený pojmami, termínmi, paralyzovaný slovami - a pritom nemám inú možnosť, ako vyjadrovať sa nimi. Treba hľadať iné nástroje. Také má iba jeden druh ľudskej aktivity. Divadlo...

Karol Horák

Hra ako divadlo
Modrý Peter 2011

83 Román. Novely. Poviedky

ANTALÍKOVÁ, Silvia

Čo môžu muži, môžem aj ja
Bratislava, Marenčin PT 2012. 1. vyd. 236 s. Brož.

Príbeh mladej dvojice, ktorá utvorí u nás ešte málo častú netradičnú rodinu: muž na materskej a žena živiteľka vystupujúca nahor po kariérom rebričku.

ISBN 978-80-8114-140-9

BECNELOVÁ, Rexanne

Dohadzovačka. Z angl. orig. prel. Silvia Slaničková

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2012. 1. vyd. 264 s. Viaz.

Historická romanca zasadená do Anglicka na začiatku 19. storočia o Olivii, ktorej sa podarilo nájsť partnerov pre mnohé mladé ženy, len pre seba toho pravého stále nenašla. Od autorky u nás vyšlo napr.: Nebezpečný milenec, Panenská nevesta, Búrka v srdci, Rytier z Ružového útesu.

ISBN 978-80-220-1640-7

BEŇOVÁ, Jana

Café Hyena. Plán odprevádzania

Bratislava, Marenčin PT 2012. 2. vyd., v Marenčin PT 1. vyd. 152 s. Viaz.

Nové vydanie prózy zasadené do bratislavskej Petržalky (1. vyd. 2008) je modernou výpoveďou o citoch, pocitoch, potrebe chrániť, milovať a odprevádzať. Kniha bola preložená aj do češtiny, dostala sa do finále literárnej ceny Anasoft litera za rok 2008.

ISBN 978-80-8114-128-7

HAICHOVÁ, Elisabeth

Zasvätenie. Z nem. orig. prel. J. Valentová

Bratislava, Columbus 2012. 1. vyd. 471 s. Brož.

Najslávnejšie mystické dielo novej

Pokračovanie na strane 16 ➔

KNIHA ROKA 2012

STAV K 5. JÚNU 2012

KNIHA ROKA

POČET HLASOV

1. Laco Haas: Trogár v štátnej službe - Daxe	6
2. Mojich 7 životov. Agneša Kalinová v rozhovore s Janou Juráňovou - Aspekt	3
2. Kamil Peteraj: Bosá v priesvitných šatách - Ikar	3
2. Petra Nagyová-Džerengová: Klára a mátohy - Vydavateľstvo Slovart	3
2. Vanda Rozenbergová: Moje more - Premedia Group-Inaque.sk	3

DEBUT ROKA

1. Silvia Antalíková: Čo môžu muži, môžem aj ja - Marenčin PT	3
2. Ľubica Holubcová: Útržky z krídel - Vydavateľstvo DALi	1
2. Laco Jakubčík: Luna - Vydavateľstvo SSS	1

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	7
2. Daxe	6
3. Marenčin PT	3
3. Aspekt	3
3. Vydavateľstvo Slovart	3

>> ANKETOVÝ LÍSTOK 2012

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor, názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor, názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

Som predplatiteľ
Knižnej revue

ANO
☐

NIE
☐

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2012 posielajte na anketových lístkoch,

NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH.

Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jeden návrh, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len kniham s vročením 2012. Uzávierka ankety je 15. marca 2013.

doby, mysticko-biografický román o veľkom zasvätení. Učenie veľkňaza Ptahotepa je prerozprávane tak, aby mu rozumeli súčasníci.

ISBN 978-80-7136-209-8

HAVELKOVÁ, Silvia
Jedného pekného dňa
Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 256 s. Edícia Príbehy z kabelky. Brož.
Druhá kniha autorky (debut Stačí si (ne)želať) je vtipným príbehom baculatej tridsiatničky, ktorá hľadá muža svojho srdca a rieši zložité vzťahy s matkou a sestrou.

ISBN 978-80-551-3015-6

HOAGOVÁ, Tami
Hlbšie ako mŕtvi. Z angl. orig. prel. Andrej Chovan
Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 406 s. Viaz.
Kriminálny príbeh o pátraní po sériovom vrahovi s psychologickým odkrývaním rodinných vzťahov 4 detí, ktoré našli v lese jednu z obetí.

ISBN 978-80-551-2743-9

HOFMANNOVÁ, Corinne
Afrika, moja láska. Z nem. orig. prel. Zuzana Guldánová
Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 192 s. Viaz.
Voľné pokračovanie úspešnej trilógie Biela Masajka, Návrat z Afriky, Stretnutie v Barsaloi. Tento raz sú to príbehy najchudobnejších obyvateľov Kene, ako aj opätovné stretnutie autorky a jej dcéry s africkou rodinou.

ISBN 978-80-551-2860-3

JEWELLOVÁ, Lisa
Po večierku. Z angl. orig. prel. Zuzana Horváthová
Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 319 s. Viaz.
Voľné pokračovanie románu Ralphov večierok, v ktorom sa začal príbeh lásky. Autorka sa k dvojici vracia po 11 rokoch, keď majú dve deti a ich vzťah prežíva krízu.

ISBN 978-551-2742-2

JOHN, Patrícia St.
Útek na slobodu. Z nem. prekladu prel. M. Fülöpová
Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2012. 1. vyd. 184 s. Brož.
Biblicko-historický román o gréckom obchodníkovi Filemonovi a otrokovi Onezimovi.

ISBN 978-80-89279-73-9

MANKELL, Henning
Falošná stopa. Zo švéd. orig. prel. Jozef Zelizňák
Bratislava, Marenčin PT 2012. 1. vyd. 432 s. Viaz.

Ďalší prípad z populárnej série s hlavným hrdinom komisárom Wallanderom, v ktorom hľadá sériového vraha, od populárneho švédskeho detektívka. Doteraz u nás vyšlo: Vrahovia bez tváre a Nepokojný muž.

ISBN 978-80-8114-109-6

MELASOVÁ, Tatiana
Tovar
Bratislava, Marenčin PT 2012. 2. vyd. 320 s. Viaz.
Skutočný príbeh bývalej narkomanky, ktorej sa po 12 rokoch podarilo zvíťaziť nad závislosťou od drog, je šokujúcou výpoveďou o živote fetiškov, opakovaných zlyhaniach a nádeji.

ISBN 978-80-8114-118-8

MONOŠOVÁ, Martina
Lásky o piatej
Bratislava, Marenčin PT 2012. 2. vyd., v Marenčin PT 1. vyd. 328 s. Viaz.
Nové vydanie knižného debutu (2005) o zážitkoch opatrovateľky detí v Anglicku, ktorá ušla pred svojimi problémami s partnerom, ale stáva sa svedkom partnerských problémov svojej domácej. Autorka nar. 1972 vydala aj: Anglické prebúdzania, Klišé, Zlodeji bozkov.

ISBN 978-80-8114-119-5

RIVERSOVÁ, Francine
Vykúpená láska. Z angl. orig. prel. Oľga Kralovičová
Stará Ľubovňa, Kumran 2012. 1. vyd. 399 s. Brož.
Príbeh o viere a láske, ktorá mení život a zmení aj osud hrdinky - nemanželského dieťaťa, siroty a prostiutky z donútenia.

ISBN 978-80-89487-16-5

ROBARDOVÁ, Karen
Škandalózna Gabby. Z angl. orig. prel. Diana Ghaniová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2012. 1. vyd. 240 s. Viaz.
Historická romanca o troch sestrách, ktoré si musia poradiť v situácii, keď im hrozí, že prídu o majetok. Najstaršia Gaby sa rozhodne sestre Claire nájsť bohatého ženicha.

ISBN 978-80-220-1643-8

ROTH, Joseph
Hotel Savoy. Z nem. orig. prel. a doslov napísala Zuzana Demjánová
Bratislava, Premedia Group 2012. 1. vyd. 155 s. Brož.
Román o posledných dňoch monarchie po 1. svetovej vojne, ktorý sa odohráva v poľskom mestečku pri ruských hraniciach od významného rakúskeho spisovateľa a novinára (1894-1939).

ISBN 978-80-89594-00-9

STUDENIČOVÁ, Marika
Milenec
Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 192 s. Edícia Príbehy z kabelky. Brož.
Príbeh práve rozvedenej novinárky Saše, ktorú pri príprave rozhovoru očarí známy podnikateľ a donchuan.

ISBN 978-80-551-3012-5

WILDE, Oscar
Portrét Doriana Graya. Z angl. orig. prel. Tatiana Ruppeltová
Bratislava, Ikar 2012. 4. vyd. V Ikare 2. vyd. 205 s. Viaz.
Svetoznámy román o túžbe po večnej mladosti od významného anglického dramatika, prozaika a básnika (1854-1900).

ISBN 978-80-551-2815-3

831 Iné písomné formy
LASICA, Milan
Na fašírky mi nesiahaj/Listy Emilovi
Bratislava, Forza Music 2012. 191+71 s. Viaz.
Kniha sa skladá z dvoch častí: Listy Emilovi obsahuje listy dôchodcu Mira kamarátovi Emilovi uverejňované v týždenníku .týždeň, Na fašírky mi nesiahaj je prepisom hry uvádzanej v Štúdiu L + S o dvoch starnúcich kamarátoch, ktorí vedú premúdrele objavné rozhovory.

ISBN 978-80-89379-35-6

*Napadla mi taká kravina.
Celkom od vecí. Že čo by sa
stalo, keby mal človek chvost?
Aký vplyv by to malo na dejiny?
Iste by vymysleli nejaké puzdro
na chvost, vieš, keby pršalo...
a už je tu nové priemyslové
odvetvie... každý rok nové
puzdrá, nie?*

Milan Lasica
Na fašírky mi
nesiahaj/Listy Emilovi
Forza Music 2012

841 Literatúra faktu

BIBI, Asia - TOLLET, Anne Isabelle
Smrteľný hriech. Z angl. orig. prel. Magdaléna Havlíková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 125 s. Viaz.
Literárne spracovaný neuveriteľný príbeh Pakistančanky - kresťanky, ktorá vo väzení čaká na popravu. Napila sa vody z moslimskej studne a tým ju znesvätila. O jej záchranu sa usiluje množstvo vplyvných ľudí vrátane pápeža. Výťažok z predaja knihy je určený jej deťom.

ISBN 978-80-8089-603-4

GRATTERI, Nicola
- NICASO, Antonio
Pokrvní bratia. Z tal. orig. prel. M. Šusteková
Bratislava, Kalligram 2011. 1. vyd. 293 s. Brož.
Kniha talianskeho prokurátora Gratteriho a novinára Nicasa o talianskej mafií, ndrangheta, najmocnejšej na svete, ktorá zasahuje do všetkých úrovní spoločnosti.

ISBN 978-80-8101-560-1

86 Literatúra pre deti a mládež

BŘEZINOVÁ, Ivona
Začarovaná trieda. Z čes. orig. prel. Gabriela Futová. Ilust. Miro Regitko
Bratislava, Perfekt 2012. 1. vyd. 52 s. Viaz.
Zábavné a neuveriteľné príbehy žiakov 3. A, ktorí dostali nezvyčajných nových spolužiakov - Čáryfuka, Máryfuka a Pišťafuka. Chlapci sú Rómovia.

ISBN 978-80-8046-579-7

GORDON, Roderick
- WILLIAMS, Brian
Špirála hrôzy v Podzemí. Z angl. orig. prel. Vladislav Gális
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 307 s. Viaz.
Piata časť dobrodružnej série o 14-ročnom Willovi, ktorý pod Londýnom objaví dávno stratený svet. Predošlé časti: Stratený svet v Podzemí, Hlbšie v Podzemí, Voľný pád v Podzemí, Súboj v Podzemí.

ISBN 978-80-8089-593-8

HOLZWARTH, Werner
O krtkovi, ktorý chcel vedieť, kto sa mu vykakať na hlavu. Z nem. orig. prel. Branislav Kočan. Ilust. Wolf Erlbruch
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2012. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Jednoduchý príbeh s vtipnými ilustráciami posluži na spoznávanie zvieratiek a ich vylučovania.

ISBN 978-80-556-0410-7

JANOUŠKOVÁ, Hana
Usilovný bágrík. Z čes. orig. prel. Tatiana Floreková. Ilust. Josef Quis
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Viaz.
Veršované lepoprelo pre najmenších s veselými obrázkami oboznamuje deti s tým, čo všetko dokáže robiť bager.

ISBN 978-808089-617-1

MUCHAMORE, Robert
Záfah. Z angl. orig. prel. Marina Gálisová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2012. 1. vyd. 295 s. Viaz.
Štvrtá časť príbehov 12-ročného Jamesa z výcvikového tábora Che-

rub, kde deti pripravujú na úlohu agentov. V tejto časti dostane James za úlohu skamarátiť sa s deťmi podozrivého a získať potrebné informácie. Predošlé časti: Nováčik, Áčko a Maximálka.

ISBN 978-80-556-0308-7

Najznámejšie bájky. Z čes. orig. prel. Ivan Kelement. Prerazpráva Jana Eislerová. Ilust. Antonín Špíchal Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 56 s. Viaz. Najznámejšie bájky od Ezopa, La Fontaina a Krylova s farebnými ilustráciami v interpretácii zrozumiteľnej pre deti. Vhodné pre čitateľov od 7 rokov.

ISBN 978-80-8089-613-3

Pec nám spadla. Ilust. Veronika Čtvrtečková Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Skl. list Farebné harmonikové leporelo pre najmenšie deti so známou riekankou.

ISBN 978-80-8089-611-9

Príbeh malého srdiečka. Z nem. orig. prel. V. Šallaiová Bratislava, Misijná spoločnosť evanjelia Ježiša Krista 2012. 1. vyd. 34 s. Brož. Príbeh pre najmenších.

ISBN 978-80-89279-84-5

ROSSIOVÁ, Veronica
Pod vražednou oblohou. Z angl. orig. prel. Patrick Frank Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 295 s. Viaz. Prvá časť postapokalyptického trileru pre mládež sa odohráva vo svete rozdelenom na privilegovaných obyvateľov domyselne chráneného mesta a tých iných, vystavených hrozbe elektrických výbojov oblohy a ďalších nebezpečenstiev. Aria musela odísť z mesta a v novom svete stretla Sokola. Ich láska je podrobovaná mnohým skúškam.

ISBN 978-80-551-2741-5

SMITH, L. J.
Temné vízie 2. Posadnutosť. Z angl. orig. prel. Bea Landová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 246 s. Brož. Druhá časť príbehu o Kaitlyn s jasnovideckými schopnosťami, ktorá v Zetesovom inštitúte študuje spolu s ďalšími mladými ľuďmi s nezvyčajnými schopnosťami. Odhalia však strašné zábery pána Zetesa a ujdú zo školy. Ale ako sa skryjú pred človekom s jeho schopnosťami?

ISBN 978-80-8089-586-0

TETOUROVÁ, Marie
Najmilšie rozprávky. Z čes. orig. prel. Jana Báliková. Ilust. Ester Plicková Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 84 s. Viaz. 12 klasických rozprávok pre deti od 4 rokov s farebnými ilustráciami: O Červenej Čiapočke, Perníková chalúpka, O veľkej repe, O Šípovej Ruženke, O Budulínkovi, Hrnček, var!, O rybárovi a zlatej rybke, O Popoluške a iné.

ISBN 978-80-8089-595-2

Varila myšička kašičku. Ilust. Veronika Čtvrtečková Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. Nestr. Skl. list Farebné leporelo pre najmenšie deti so známou riekankou.

ISBN 978-80-8089-610-2

WILSONOVÁ, Anna
Ako osláviť narodeniny. Z angl. orig. prel. Monika Kostelníková Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo - Mladé letá 2012. 1. vyd. 160 s. Brož. Štvrté pokračovanie zábavných príbehov Dominiky a jej rodiny, ktorej nedeliteľnou súčasťou je sučka Medulienka a jej šteniatka (predošlé Môj najmilší psík, Ako si vychovať psíka, Moje najmilšie šteniatka).

ISBN 978-80-10-02208-3

87 Humor. Satira. Kreslený humor

CIFRA, Štefan
Čo nezakazuje Hippokratova prísaha B. m., Vl. nákl. 2012. 1. vyd. 35 s. Brož. Zbierka úsmevných príhod z lekárskej praxe od neurológa nar. 1952.

ISBN 978-80-970865-4-1

89 Učebnice

Zbierka textov a úloh z literatúry pre SŠ Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana 2011. 1. vyd. 80 s. Brož. Zbierka úloh.

ISBN 978-80-8120-117-2

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

91 Zemepis. Turistika. Cestovanie

Bratislava Banská Bystrica, BB - mapy 2012. 4. vyd. 1 s. Skl. list Mapa mesta v mierke 1 : 20 000.

ISBN nemá

KOLLÁR, Daniel
Najkrajšie pešie okruhy Bratislava, Dajama 2012. 1. vyd. 208 s. Edícia Po Slovensku. Brož. Prvý titul novej edície vydavateľstva Po Slovensku ponúka podrobný opis 25 peších túr s mapami, obrázkami, profilmi, prevýšeniami aj časovým odhadom trvania túry. Z Vysokých Tatier je to päť okruhových trás, dvoma trasami sú zastúpené Západné Tatry, Nízke Tatry, Slovenský raj, Malá Fatra, Veľká Fatra a Chočské vrchy. Knihu dopĺňajú farebné fotografie a zaujímavosti.

ISBN 978-80-8136-007-7

NIŠPONSÝ, Zbigniew
Srdce jaskyne Liptovský Mikuláš, Slovenská speleologická spoločnosť 2011. 1. vyd. 101 s. Brož. Príbeh z odhalovania priepasti Michňová.

ISBN 978-80-966963-9-0

92 Biografie. Rodokmene

Fedor Ruppeldt. Život a dielo. Zost. M. Kovačka Žilina - Martin, Slovenská národná knižnica 2011. 1. vyd. 343 s. Viaz. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie (14. - 15. 10. 2008) venovanej evanjelickému biskupovi, významnému kultúrnemu dejateľovi, básnikovi, prekladateľovi a politikovi 1886-1979.

ISBN 978-80-970993-1-2

ROTHENBÜHLER
-KORCOVÁ, Maya
Emília V a tí druhí Bratislava, Ikar 2012. 1. vyd. 134 s. Viaz. Portrét poprednej slovenskej herečky (nar. 1942) vytvorený kombináciou rozhovorov, spomienok, vyjadrení spolupracovníkov a obrazového materiálu.

ISBN 978-80-551-3034-7

921 Pamäti. Spomienky. Autobiografie

HILAROVÁ, Dagmar
Nemám žiadne meno. Z čes. orig. prel. Anna Kališková. Doslov Evžen Hilar Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2012. 1. vyd. 96 s. Viaz. Denník českej spisovateľky, poetky a novinárky (1939-1996), ktorý si písala v koncentračnom tábore v Terezíne. Zaujímavý je aj príbeh samej knihy, ktorá vyšla v holandčine roku 1980, ale ako autorka bola uvedená známa spisovateľka Miep Diekmannová a v knihe sa uvádza, že vznikla na základe útržkovitého rozprávania

Dagmar a jej básní. Zdá sa však, že to bolo inak.

ISBN 978-80-8089-616-4

SATINSKÝ, Július
Chlapci z Dunajskej. Polstoročie. Predslov Kornel Földvari, Tomáš Janovic, Pavel Vilikovský Bratislava, Marenčin PT 2012. 2. vyd. 320 s. Viaz. Spoločné vydanie populárnych kníh J. Satinského (1941-2002) Polstoročie s Bratislavou. Z mojich denníkov a Chlapci z Dunajskej ulice v novej grafickej úprave s novými fotografiami z rodinného archívu.

ISBN 978-80-8114-139-3

Ako desaťročný som chcel preraziť v opere Slovenského národného divadla. V Dvořákovej opere Jakobín spieva aj detský zbor. Rodičia si kúpili lístky na premiéru, ale mňa medzi deťmi na javisku nevideli. Po prevej generálke ma pán zbormajster vyhodil. Niezeby som spieval falošne. Bolo to z mravnostných dôvodov. Štípal som spolužiačku Renátu, tá zvýskla a pokazila sólistovi lyrickú áriu o láske k vlasti. Takže - dá sa povedať, že som v opere SND neprerazil. Ale zavoňal som divadlo!

Július Satinský
Chlapci z Dunajskej. Polstoročie
Marenčin PT 2012

96 Dejiny Slovenska a Česka

LIPTÁK, Lubomír
2217 dní. Slovensko v čase druhej svetovej vojny. Zost. E. Mannová, R. Holec, I. Kamenec Bratislava, Kalligram 2011. 1. vyd. 382 s. Viaz. Súbor textov slovenského historika o Slovensku v rokoch 1939 - 1945 obsahuje dosiaľ nepublikované štúdie.

ISBN 978-80-8010-557-1

LIPTÁK, Lubomír
Slovensko v dvadsiatom storočí. Zost. E. Mannová Bratislava, Kalligram 2011. 4. vyd. 334 s. Viaz. Osud Slovenska v minulých sto rokoch.

ISBN 978-80-8101-518-2

Adresár slovenských vydavateľstiev nájdete na:
http://www.litcentrum.sk/slovenske_vydavatelstva

SRDCE NA PÍSMENKÁCH

PÍSANIE je ako PLETENIE

Bola som v Anglicku. Pri studenom severnom mori. V anglickom románe. 367 strán. More vyplavilo fľašu s loďou. Tá loď bola vo vnútri tej fľaše. Moja kamarátka Meg totiž poprosila more, aby jej pomohlo. A ono vyplavilo fľašu s loďou. Bola som aj v rybárskom domčeku na pláži, ktorý si Meg prenajala, aby v ňom mohla pokojne písať svoj román. Na prízemí je obývačka s krbom a hore kúpeľňa a spálňa. Tie schodíky v malom rybárskom domčeku sú fascinujúce. Ja bývam v jednoizbovom byte, vedľa ktorého je ďalší jednoizbový byt. Jeho majiteľ ho takmer nepoužíva. Občas, asi tak raz za dva mesiace, ho príde skontrolovať. Teda vedľa môjho bytu je jeden prázdny byt. Často mi napadá, že keby sme sa do toho susedného bytu prebúrali, získali by sme viac priestoru. No sú ešte aj iné možnosti. Nad alebo pod mojím bytom. Hore aj dole je jednoizbový byt. Stačilo by spraviť dieru hore alebo dole, postaviť schodíky a mala by som aj ja svoj domček. Tak dobre.

Kniha, ktorú som prečítala, sa volá **Náš nešťastný vesmír**, napísala ju Angličanka Scarlett Thomas a vydalo vydavateľstvo Ikar. Román je dôkazom toho, že vydavateľstvo, známe svojou bohatou červeno-knižničnou edíciou, dokáže ponúknuť knihu ženskej autorky, ktorá nepodceňuje intelekt čitateľky. Žila som s touto knihou niekoľko dní. Nedá sa prelistovať. Treba ju čítať a pri tom čítaní vás vtiahne do svojich útrobov. Často sa v nej spomína bezpríbehový príbeh. Ale **Náš nešťastný vesmír** našťastie má svoj príbeh s odbočkami a vsuvkami o literatúre, nesmrteľnosti, obsedantno-kompulzívnej poruche istého Josha, aj o pletení, ktoré je ako písanie.

Stojím na brehu mora a pozerám na lámajúce sa vlny. Presne tak ako Meg. More mlčí a špliecha ku mne ešte viac vln.

Barbara B. Pribylincová

ČÍTANIE S LÁSKAVÝM HUMOROM

Čítajú deti odmalička? A kedy sa vlastne dieťa stáva čitateľom? Na tieto čoraz naliehavšie otázky odpovedá šéfredaktorka vydavateľstva Buvik **Mária Števková**.

Vydavateľstvo Buvik
P. O. Box 18
814 99 Bratislava 1

02/5441 6092, www.buvik.sk

Náša vydavateľská filozofia z roku 1991, keď sme Buvik založili, sa nezmenila. Vzali sme pod ochranné krídla deti a chceme pre ne vydávať krásne a hodnotné knihy, ktoré odmalička formujú ich vkus a učia lásku k materinskej reči. Spolupracujeme s autormi, ktorí vedia, že detstvo je krátke obdobie, v ktorom sa utvára ľudský charakter, a keď ho premeškáme a dieťa vyrastie bez čítania, unikne mu poznanie najkrajších ľudských vlastností, ktoré do kníh vložili dnes klasici v detskej literatúre alebo naši súčasní autori.

Nie je tajomstvom, že silným magnetom pre malých čitateľov je humor. Preto v edičnej praxi spájame autorov príbuznej krvnej skupiny, najlepšie LH faktor (Láskavý Humor). Tak sa práve rodí výber z veršov Ľubomíra Feldeka s ilustráciami Svetozára Mydla **Uspávanka pre Martinka**. Nedávno nám vyšli roztopené **Brumlíčkove rozprávky** Kristy Bendovej s ilustráciami Petra Cpina a **Hovorníček** Daniela Heviera, ktorý hrou učí deti nielen pekne a čisto rozprávať, ale aj dorozumieť sa.

Cesty k deťom hľadáme okrem vydávania kníh aj na mnohých stretnutiach s nimi, besedách, výstavách, ale najmä veľkou celoslovenskou literárnou súťažou Čítame s Osmijankom – pridaj sa aj ty. Princíp súťaže je jednoduchý: deti počas piatich mesiacov čítajú vybrané knihy, lúšia literárne hádanky, hrajú divadielka a maľujú krásne obrázky, aké vedia namaľovať iba ony. Mala by som napísať – nie je pravda, že deti nečítajú. Nemám však odvahu, lebo deti, ktoré sa túto hru na čitateľov s nami hrajú, majú v živote šťastie na skvelú pani učiteľku. Aj keď sú ich stovky, je to iba kvapka v mori. Lebo nečítanie je dnes, v čase lákavejších médií, nevyžadujúcich duševnú námahu, žiaľ, v móde. Móda je síce vratká pani, ale niektoré veci sú výsadou detstva. Napríklad nájsť v čítaní záľubu. A nastoliť takúto módu je najvyšší čas. Aby nám neušiel autobus.

Knižku Kristy Bendovej **Brumlíčkove rozprávky**, a to hneď v menšom aj väčšom vydaní, môžete vyhrať v našej súťaži.

Kupón vydavateľstva Buvik nájdete na strane **24** ➔

DOBRODRUŽSTVÁ DVOCH ŠIBALOV

Chlapčenskú maškrtu v podobe komiksového seriálu o dvoch šarvancoch, Mišovi a Rišovi, sprístupnilo malým čitateľom Vydavateľstvo DAXE. Komiks je žáner veľmi populárny a prístupný pre čitateľa – sledovateľa, ale naopak – veľmi náročný pre tvorcov. Pre nich je to často kreatívny hlavolam: ako ultrastatočne vyjadriť v monológoch i dialógoch výpovede hrdinov a ako ich výtvarne spracovať, dostať do maličkých plochy a komunikatívnym spôsobom vykresliť isté situácie či súvislosti.

Vydareným kresleným seriálom sú dobrodružstvá, ale i trpké poučenia a komické trapasy, ktoré prežívajú kamaráti v knihe **Mišo a Rišo z našej ulice**. Autorka scenára, dialógov a monológov, Danuša Dragulová-Faktorová, takto charakterizuje svojich chlapčenských hrdinov: „Mišo a Rišo sú dvaja kamaráti z tej istej ulice, spolužiaci z jednej školy i triedy. Loptoši, huncúti, výmyselníci, no i správni chalani súčasne. Všetko tak akurát! Ani veľa, ani málo. A takým sa zvykne všeličo prihodiť!“

Kniha je výslednicou sedemročnej spolupráce autorky libreta s akademickým maliarom Dušanom Nágelom. Ide o významný a úspešný príspevok k renesancii pôvodného slovenského komiksu pre deti, ktorý si zaslúži pozornosť čitateľskej obce.

Milan Kenda

Autorka napísala aj ďalšiu sympatickú detskú knižku. **Veveričky z (luna)parku** obsahujú zhudobnené básničky aj s ich notovými zápismi. Ak radi spievate, zapojte sa do našej súťaže a knižka môže byť práve vaša.

Kupón vydavateľstva DAXE nájdete na strane **24** ➔

VYDAVATELIA BILANCOVALI

O činnosti Združenia vydavateľov a kníhkupcov SR (ZVKS) za minulý rok nás informoval jeho predseda **Daniel Kollár**.

Medzi hlavné priority našej činnosti v ostatnom roku patrili grantový systém, príprava nového stánku a aktivity súvisiace s knižným veľtrhom Bibliotéka 2011, aktualizácia webovej stránky ZVKS, podpora účasti na medzinárodných knižných veľtrhoch a zlúčenie oboch vydavateľských združení – ZVKS a združenia INDEX.

V júni 2011 bolo vyhlásené ďalšie kolo grantového systému na podporu vydávania kníh a prípravy podujatí v rámci knižnej kultúry. Predsedníctvo rozhodlo o schválení grantov v celkovej výške 10 000 eur. Okrem toho zorganizovalo zájazd na medzinárodné knižné veľtrhy vo Frankfurte nad Mohanom a v Belehrade.

Združenie úzko spolupracovalo s Inchebou Bratislava pri príprave Bibliotéky 2011 a bolo aj odborným garantom výstavy, ktorá je najväčšou prezentáciou kníh na Slovensku. Netradične malo ZVKS aj svoj reprezentatívny stánok, v ktorom mohli jeho členovia prezentovať diela podporené z grantového systému. Spolupracovali sme s Literárnym informačným centrom (LIC) a Inchebou aj pri organizácii viacerých sprievodných podujatí, ktoré boli dôležitou súčasťou výstavy, napríklad seminára o elektronických knihách či o problematike šandardizácie knižných údajov v obchodnom styku. Predsedníctvo Združenia udelilo LIC za edíciu Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov Cenu Alexiusa Austa

za najvýznamnejší počin v oblasti knižnej kultúry v roku 2011.

Koncom roku 2011 Predsedníctvo prezentovalo aj ďalšie kolo grantového systému na podporu vydávania kníh a schválilo granty v celkovej výške 15 000 eur. Prvým podporeným podujatím v roku 2012 bola účasť na knižnom veľtrhu v Novom Sade v Srbsku. V marci 2012 zorganizovalo Združenie v spolupráci s CK tematický zájazd na Medzinárodný veľtrh detskej knihy v Bologni a podporilo účasť svojich členov aj na ďalších knižných veľtrhoch v zahraničí (Paríž, Londýn a Budapešť).

ZVKS je spoluorganizátorom čitateľskej ankety Knižnej revue Kniha roka a slávnostného odovzdávania ocenení. Tohtoročné vyhodnotenie sa konalo v apríli za účasti všetkých ocenených vydavateľstiev v klube spisovateľov. ZVKS sa zapojilo v roku 2012 aj do prípravy celoeurópskeho projektu Books in print. Ide o trojročný projekt šiestich európskych krajín (80% nákladov financuje Európska únia), ktoré doteraz nemajú vybudovaný komplexný informačný portál o knihách, spĺňajúci všetky európske kritériá.

Predsedníctvo na základe odporúčania VZ ZVKS z roku 2011 rokovalo naďalej aj so zástupcami združenia INDEX o otázke zlúčenia oboch organizácií. Postupne bola vytvorená dohoda a spolu s Indexom sme pripravili aj návrhy stanov a návrh uznesenia tohtoročného VZ. Zlúčenie sa uskutočnilo 10. mája 2012.

ZÁZRAČNÝ MIKROSVET

Janka Halušková vo svojej knihe *Kto býva s Barborkou* (Pectus 2012) vykresľuje dievčatko, ktoré objaví tajný život malých postavičiek vo svojej izbe. Vďaka tejto situácii sa autorka snaží v rozprávke ukázať jednoduchý svet detí, plný fantázie a dobrodružstva. Žijú v ňom trpasličie postavičky a zvieratká, vtáčiky si privyrábajú vozením mini ľudí v košíku a zariaďujú si mini byt zo zvyškov, čo nájdu pohodené na zemi v naozajstnom Barborkinom byte.

Kniha má aj výchovný charakter, podvedome sa usiluje nabádať deti k základným návykom a k poslušnosti (večer si Barborka nikdy nezabudla umyť zuby, aj keď bola na smrť unavená; najprv si urobila domáce úlohy, až potom sa išla hrať).

Tento príbeh nie je výnimočný tým, že by sa v ňom objavila nová rozprávková postava alebo že by dobro zvíťazilo nad zlom. Je na ňom však zaujímavý koniec: vymyslené postavy z Barborkinej izby sa stanú reálnymi a prisťahujú sa k nim do susedstva. Rozprávky sprevádzajú nádherné ilustrácie, vďaka nim sa knižka číta rýchlejšie a príjemnejšie.

Viktória Drábová

LISTOWWANIE

Budeme čítať len e-knihy?

Vedeli ste, že prvá elektronická čítačka kníh sa objavila na trhu už v roku 1998? „Listovali“ ste už v e-knihách? Ja som asi jedna z mála čitateľov, ktorej sa elektronická kniha do rúk ešte nedostala, respektíve som sa jej vyhýbala. Čoraz častejšie však pri každodennej ceste do práce vidávam mladých ľudí, ktorí zo svojich tašiek vyťahujú čítačky elektronických kníh. V malej škatuľke ukrývajú výber svojich obľúbených príbehov, zatiaľ čo moje rameno ťaží kabelka plná „tradičných“ kníh. Niekedy sa pýtam, či by nebolo praktickejšie investovať do jednej elektronickej čítačky (ceny sa pohybujú od 100 € vyššie). Ušetrila by som, keďže e-knihy sú lacnejšie ako tlačené, rýchlo by som si mohla stiahnuť cez najväčší a najstarší internetový obchod Amazon.com tituly, ktoré na Slovensku ešte nevyšli, a nikdy by sa mi nemohlo stať, že by bol niektorý z nich vypredaný.

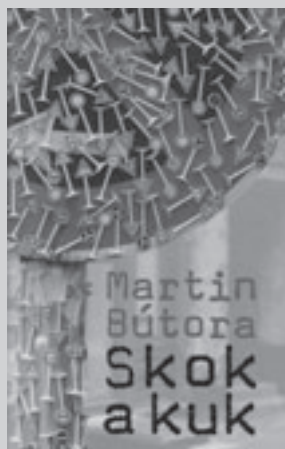
Vydavateľstvo Ikar sa prispôbilo modernému trendu a vytvorilo samostatný web s e-knihami a e-periodikami. Portál ibux.sk ponúka pre svojich čitateľov aj špeciálnu ibux Wooky elektronickú čítačku, ktorú si môžete stiahnuť zdarma. Na portáli sa uvádza, že tu zakúpené e-knihy sú o 30 – 50% lacnejšie ako ich papierové verzie. Stránka ponúka naozaj veľký výber elektronických kníh, rozdelených do prehľadných sekcií.

Zhodou okolností som v rámci môjho zamestnania začala spolupracovať s Vydavateľstvom Slovart a pri jednom pracovnom stretnutí som sa dostala do ich skladu. Boli tam stovky kníh na vysokých regáloch: malé, veľké, farebné... Vôňa čerstvo vytlačených kníh, šuchot papiera... Čo vám povieť? S tou čítačkou asi ešte chvíľu počkám. ☺

Jana Kopčová

GLOSÁREŇ

Poznačené osudy

Ako si zachovať vlastnú dôstojnosť v časoch, ktoré človeku nedovoľujú voľne dýchať? Keď je „vyššie dobro“ ideológie nadradené individuálnym potrebám

a elementárnym ľudským túžbam, pojmy ako sebarealizácia či úspešné začlenenie do spoločnosti strácajú svoj obsah. Zbierka poviedok **Skok a kuk** (Vydavateľstvo Slovart 2011) prozaika, sociológa a diplomata Martina Bútoru (1944) je výpoveďou o nespokojných a rezignovaných ľuďoch, maximálne zasiahnutých obmedzujúcimi totalitnými normami. Na to upozorňuje už veľavravná obálka vytvorená zo zákazových, príkazových a výstražných dopravných značiek.

Kniha je zostavená z jedenástich próz, ktoré vyšli v rozmedzí rokov 1983 až 1990 v iných publikáciách, tri z nich pod pseudonymom Juraj Fabuš. Ústredný text *Skok a kuk* vyšiel ako samizdat v roku 1983 a potom oficiálne o sedem rokov neskôr v knižnej edícii Fragment K. Po otvorení knižky upútajú kópie listov Dominika Tatarku a Milana Šimečku adresované Bútorovi. Uverejnené sú v pôvodnej rukopisnej podobe. Listy ako (ohraničené) priestory, umožňujúce prienik súkromia do neosobnej a všeovládajúcej politickej mašinérie, najautentickejšie vystihujú celkovú bezútešnú atmosféru, z ktorej niet východiska... Zásahy moci do individuálnych osudov sú prítomné aj v ostatných textoch.

Poviedky s rôznym datovaním, no so smutným spoločným menovateľom sa stretli na jednom mieste, aby odzrkadlili ducha doby, spoločenskú situáciu, prežívanie človeka, jeho bežné aj nebežné dni. Niekedy sa tak stávajú priam generačnou výpoveďou o šesťdesiatych rokoch minulého storočia, časoch normalizácie, no aj o meniacej sa dobe po roku 1989.

Slávka Drozdová

AKÉ SÚ NAŠE NOVÉ KNIHY?

Odpovedá finalista súťaže Anasoft litera 2012 Balla

Jedna vec je, aké sú nové slovenské knihy, druhá: aké by mohli byť, čo od nich očakávam a v čo dúfam. Dúfam napríklad v Nekrózu od Edmunda Hlatkého, bude to pre mňa udalosť roka, ktoréhokoľvek, v ktorom konečne vyjde. Hlatký sa od čias vydania (dvoj)novely *História vecí* (1988) postupne od spisovateľstva presunul k istému druhu vizionárstva, jeho novšie texty sú skôr záznamy urputného, bolestivého, do špiku kosti prežívaného hlbinného zápasu o uchopenie pravdy, a nie len tak nejaká literatúra. Bojom o demaskovanie zdanlivej skutočnosti bola aj kniha *Abraka dabraka* z roku 2008, no a v pripravovanej *Nekróze* autor znovu udrie do všeobecného otupenia svojou osobnou extrémne zvýšenou citlivosťou, ale aj nasrdenosťou. Mal som možnosť vypočuť si ukážku z chystanej knihy na čítačke v antikvariáte Mädokýš v rámci Martinovej literárnej jari, takže viem, na čo sa môžeme tešiť, prípadne: čoho sa obávať.

Okrem toho ešte dúfam v skorý, ale premyslený a redakčne seriózne pripravený knižný debut Ivany Gibovej, ktorej nekonvenčné a postmoderným (literárnym) svetom poučené poviedky ma zaujali v časopise RAK a o ktorej viem len to, že je doktorandkou na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity.

A aké sú naše nové, na poličkách niektorých lepších kníhkupectiev už existujúce knihy? Všetelijaké: štýlisticky vybrúsené ako Lavříkova Zu, už tradične invenčné a hravé ako Hevierov *Správca podstaty*, šlendriánske ako 27 čiže smrť robí umelca od Alexandry Salmely, ale aj nezaslúžene nedocenené ako *Slovenka na kvadrát* Stanislavy Chrobákovej-Repar. Každopádne: kvalitných a niečím zaujímavých slovenských kníh nie je oveľa menej ako rozhladených a niečím zaujímavých slovenských čitateľov.

SVET MÉDIÍ V KOCKE

Peter Valček

Slovník teórie médií A – Ž

Bratislava, Literárne informačné centrum 2011

Slovník teórie médií A – Ž „programovo nadväzuje“ na Slovník literárnej teórie A – Ž z roku 2006. Aj v ňom Peter Valček prináša terminologické fundamentum, ktoré postačuje na orientáciu v disciplínach zaoberajúcich sa jeho nosnou témou.

Medialita ako citeľný prejav postmodernej civilizácie je predstavená nielen v aktuálnom stave, ale i v historickom kontexte odborného uvažovania. Termíny pochádzajúce z rôznych humanitných a sociálnych vied alebo, jednoducho povedané, z kultúrálnej štúdií, poukazujú na šírku danej problematiky: slovník sa začína *abdukciou*, pojmom z logiky, a uzatvára ho *žurnalistika*, konkrétna artikulácia mediálneho sveta. Priestor medzi nimi vyplňa báza so zameraním najmä na antropológiu, filozofiu, informatiku, psychológiu, sociológiu a teóriu komunikácie.

Výhodou pri práci s touto príručkou je odkazovanie na ďalšiu študijnú literatúru, uvedenú pod jednotlivými heslami. Tie však nie sú len sumou z daného zdroja, pretože okrem definíčnej časti obsahujú aj komentár samotného autora. Doložená ukážka sa nachádza pri pojme *médium*:

„M. je teda **a)** mentálnym prostredím sociálnych komunikácií (niekedy v tomto zmysle hovoríme metaforicky aj o mediálnom prostredí či mediálnom priestore), a to s intrasubjektívnym alebo intersubjektívnym akcentom (akumulácia, vylúčenie, inklúzia významov, preklad, produkcia, reprodukcia textu, schopnosť odpovedať – angl. *responsability*; p. **komunikácia; komunikácia/tartuský model**), na druhej strane aj **b)** ako označenie technických prostriedkov na realizáciu sociálnych komunikácií (tlač, elektronické médiá, ale aj kinematografia, divadlo, knižná kultúra a podobne).“

Z príkladu vidieť, že publikácia je skôr určená odbornej verejnosti, určite by nemala chýbať na poličkách študentov rôznych odborov zaoberajúcich sa kultúrou, to isté platí pre praktické smery, ako knižničné a informačné vedy, marketingová a masmediálna komunikácia či žurnalistika.

Aj keď slovník nie je vyčerpávajúci, predsa len dostatočne mapuje zvolenú sféru v istej metodologickej vyváženosti, čerpajúc z anglosaského a nemeckého prostredia, na ktoré sa prirodzene napájajú domáce, teda české a slovenské výskumy.

Peter F. Rius Jílek

OD URBÁNKA KU KLIMÁČKOVI

Vladimír Štefko a kol.

Dejiny slovenskej drámy 20. storočia
Bratislava, Divadelný ústav 2011

Spracovanie slovenskej drámy 20. a 21. storočia bolo náročným projektom. Zostavovatelia publikácie zachytili jej vývin prostredníctvom portrétov slovenských dramatikov. Je to novátorský čin, ktorý podáva ucelený obraz o najlepších autoroch daného obdobia a ich tvorbe. Každý portrét má svoju pevnú štruktúru. Po základných životopisných údajoch nasleduje krátka charakteristika autora, za ňou je podrobný opis a hodnotenie jeho dramatickej tvorby v chronologickom slede. Kniha je rozdelená na jednotlivé obdobia vývinu slovenskej drámy. Kapitoly v úvodnej časti ponúkajú prehľad všeobecných trendov v danej etape a ich analýzu a k nej sa neskôr pripájajú profily vybraných dramatikov.

Prvá časť knihy má názov *Od realizmu k moderne 1890 - 1938*. Do tohto obdobia sú zaradení štyria autori (Ferdo Urbánek, Jozef Gregor Tajovský, Vladimír Hurbán Vladimírov a Ivan Stodola). Každý z nich významne prispel k formovaniu a vývinu slovenskej dramatickej tvorby. Ich najväčšou zásluhou je, že sa naša tvorba v tejto etape vyrovnáva svetovým trendom a nadväzuje na európske literárne smery (postromantizmus, naturalizmus, symbolizmus, expresionizmus). Druhú kapitolu publikácie autori výstižne pomenovali *Nový program, nové témy 1938 - 1948*. V tomto okruhu sú ťažiskovými iba traja autori (Július Barč-Ivan, Leopold Lahola a Štefan Králik). V prípade prvých dvoch ide vďaka o dramatikov s vysokou mierou invenčných schopností. Július Barč-Ivan najviac rozvinul expresionistickú tvorbu v slovenskom kontexte. Leopold Lahola je zasa nielen tvorcom dramatických textov, ale aj scenáristom, dokonca režisérom filmu popri hodnotnej poviedkovej tvorbe. Tretia časť sa svojím názvom *Dráma služkou ideológie 1948 - 1960* iba čiastočne kryje s podstatou dramatickej tvorby z uvedeného obdobia, lebo aspoň traja zo

spomínaných autorov sa postupne vymanili z ideologických pút a vytvorili texty s kritickým ostrím (Peter Karvaš, Ivan Bukovčan, Juraj Váh). Hádám iba Ján Kákoš zostal čiastočne verný tomu trendu, ktorý nasadil v 50. rokoch svojou hrou Chlapec z Gori, kde spracúva mladosť a seminárne štúdiá Stalina. Najbohatšie zastúpenie majú šesťdesiate roky, keďže sa vtedy vďaka priaznivým okolnostiam liberalizácie spoločnosti najviac rozvinula slovenská dramatika. Kapitola pomenovaná *Roky šesťdesiate a ďalšie* zahŕňa rôznorodých autorov. Patria sem Milan Lásica a Július Satinský tvorbou inklinujúcou k absurdnej dráme, Stanislav Štepka so svojím naivným divadlom, Karol Horák so širokou paletou tém rozličnej proveniencie, ako aj Božena Čahojová ako prvá ženská autorka v publikácii či Lubomír Feldek so svojimi dramatickými pokusmi. Napokon autori venujú pozornosť aj umelcom, ktorí v období normalizácie slávili najväčšie úspechy (Ján Solovič, Osvald Záhradník). Súputníkom vymenovaných tvorcov je aj Mikuláš Kočan, takisto organicky ukotvený v rokoch šesťdesiatych. Piata časť - *Slovenská dráma po roku 1989* - sa zaoberá najnovším obdobím. Nájde tu portrét iba jedného dramatika (Viliama Klimáčka), zakladateľa divadla GUnaGU, ktorý v počte napísaných drám pomaly dobieha aj Ferka Urbánka (ten ich má na svojom konte vyše 150).

O vydanie hodnotnej publikácie sa zaslúžil najmä Divadelný ústav a jeho spolupracovníci. Kniha môže byť vhodnou odbornou literatúrou nielen pre študentov divadelníctva, ale aj pre poslucháčov slovenskej literatúry na našich univerzitách, dokonca aj pre pedagógov stredných a vysokých škôl.

Tibor Žilka

súťaž Je d n ý m z dramatikov spomínaných v publikácii je aj Lubomír Feldek. Jeho knihu *Päť rozprávkových hier* si môžete prečítať aj vy, ak sa zapojíte do našej súťaže.

Kupón Divadelného ústavu
nájdete na strane **24** ➔

JUBILANTI

od 13. do 26. júna

- 13. 6. 1931 – **Ivan ENGLER**, prozaik, scenárista, autor rozhlasových hier
- 13. 6. 1934 – **Jozef PAVLOVIČ**, prozaik, dramatik, spisovateľ pre deti a mládež, scenárista
- 14. 6. 1942 – **Mila HAUGOVÁ**, poetka, prekladateľka
- 14. 6. 1951 – **Marián REISEL**, básnik
- 16. 6. 1974 – **Juraj ČERVENÁK**, prozaik, publicista, autor fantasy literatúry
- 17. 6. 1964 – **Kamil ZBRUŽ**, básnik
- 18. 6. 1933 – **Miroslav JANEK**, publicista, prekladateľ
- 19. 6. 1931 – **Šebastián LABO**, autor literatúry faktu
- 20. 6. 1940 – **Ján BERKY-LUBORECKÝ**, spisovateľ pre deti
- 20. 6. 1950 – **Alfonz LUKAČIN**, prozaik, dramatik
- 21. 6. 1930 – **Zdeněk EIS**, literárny vedec, slovakista, prekladateľ
- 21. 6. 1934 – **Ivan CVRKAL**, literárny vedec, prekladateľ
- 21. 6. 1950 – **Jana BODNÁROVÁ**, prozaička, poetka, dramatická
- 23. 6. 1947 – **František KOLI**, literárny vedec
- 23. 6. 1973 – **Peter KRIŠTÚFEK**, prozaik, filmár, básnik
- 24. 6. 1938 – **Gregor PAPUČEK**, básnik, spisovateľ pre deti, prekladateľ
- 24. 6. 1950 – **Ivan Miroslav AMBRUŠ**, básnik, prekladateľ
- 25. 6. 1928 – **Elena HOLBOVÁ**, poetka

Knižná revue 2012

Meno a adresa:

.....

(ročné predplatné 11,70 Euro)

Pošlite na redakčnú adresu, ktorú nájdete na poslednej strane!

NÁDEJ NESMIE CHÝBAŤ

Juraja Šebestu môžete často vidieť na podujatiach v Letnej čítárni U červeného raka. Nie je to náhoda. Ako riaditeľ Mestskej knižnice v Bratislave pomohol pritiahnúť literatúru do centra mesta cyklom podujatí Čítajme slovenskú literatúru. Aj tento rok budú prebiehať počas celej letnej sezóny.

Vyštudovali ste estetiku a divadelnú vedu, literárnej tvorbe ste sa začali venovať až neskôr. Snívali ste už aj počas štúdia o písaní?

Nie, nesníval, ja som už vtedy písal. Začal som ako štrnásťročný – rozprávkami, ponáškami na Dobšinského. Niektoré mali aj dvadsať strán. Dodržiaval som rozprávkový princíp, že všetko sa musí trikrát opakovať... Mama sa ma nenápadne snažila usmerniť, aby som robil niečo užitočnejšie.

Po publikovaní poviedok v časopisoch ste vydali debutovú zbierku Triezvenie. Boli poviedky vašim literárnym rozbehom?

Áno, asi v šesnástich som zmenil štýl. Začal som písať o sebe, o svojich kamošoch. Niektoré, dosť alkoholom podfarbené, juvenílie boli dokonca publikované. Pamätám sa, že v tom čase som bol dosť pod vplyvom Hemingwaya a podľa jeho návodu som písal tri až päť strán denne. Hocičo ako literárny tréning. Jednoducho opis nejakej situácie, atmosféry, len aby som si zlepšoval štýl a učil sa remeslo. Raz som sa na jednej besede, myslím, že s Petrom Jarošom, spýtal, či aj on trénuje písanie. Vyvalil na mňa oči, nerozumel otázke. Dnes sa aj ja na tom smejem. No bolo to veľmi dôležité obdobie, tak medzi šestnástym a osemnástym rokom. Pri tom „trénovaní“ som sa utvrdil v niektorých názoroch, tých sa držím dodnes.

Môžete prezradiť?

Nie je to nič tajné. Predovšetkým práca s jazykom, snaha vyhýbať sa ošúchaným zvratom. Rozprávania by malo vzbudiť predstavy, pocity. Je to niečo ako kresba vo výtvarnom umení. Dobrý kresliar vie aj jednoduchou líniou vystihnúť veľa. Tomu verím. Tiež v prenos energie – keď sa do rozprávania naozaj vložím, verím, že to cíti aj čitateľ.

V Triezvení je prítomný čierny humor, irónia aj istá skepsa z doby. Boli to vaše pocity v minulosti alebo pretrvali dodnes?

Vracajú sa a myslím, že zbierka je svojou atmosférou a vyznením stále aktuálna. Aj

rozmýšľam o druhom vydaní, možno na jeseň tohto roku. Uvidíme... Je to triezvenie zo seba samého, z partnerského vzťahu aj zo spoločnosti. Poviedka je úžasný žáner, akýsi zhutnený výsek skutočnosti. Ja tomu hovorím poviedková situácia, ktorá dobre vystihuje charakter alebo nejakú životnú etapu, jav. Ale poviedka môže byť všetko možné. Od úvahy na pár riadkov až po tridsaťstranovú takmer novelu. Určite sa k poviedkam niekedy vrátim, ale momentálne som ešte stále nastavený na románový spôsob rozprávania.

Aj váš román Keď sa pes smeje, ktorý rozpráva príbeh gymnazistu Tomáša, má sociálny podtón.

Asi som taký typ, že chcem zachytiť aj prostredie a čas, v ktorom sa príbeh odohráva. Ale inak, aj do najintímnejších diel, ktoré sa zdanlivo odohrávajú len vo vzťahoch, prenikajú sociálne skutočnosti. Chcel som osloviť tínedžerov aj dospelých, preto sa preplietajú viac tém. Téma starnutia, chorôb, rozhodov manžielov, delenia majetkov je možno viac pre dospelých, ale veľa problémov pomáha riešiť pätnásťročný chlapec.

V rozhovoroch priznáвате, že námetom na knihu bola vaša rodina.

Len čiastočne. Príbeh je zároveň univerzálny, mohol sa podobne odohrať v mnohých rodinách. Keďže ako otec mám rezervy, snažím sa na svojich knihách spolupracovať s vlastnými deťmi, prosto, aby som bol viac s nimi.

Keď sa pes smeje sa dostal do finálovej desiatky literárnej súťaže Anasoft litera. Ovplyvnil vás tento úspech?

Bolo to príjemné, ale čo je to vlastne úspech? Úspech pre mňa by bol uživiť sa písaním. Robiť len to, čo ma najviac baví.

Čomu sa pri písaní snažíte vyhýbať?

Nejaké prílišné skepsy či nihilizmu. Chcem, aby v mojich knihách bola nádej. V Triezvení, ktoré považujú za skeptické, je to práve humor, čo by mohol byť východiskom. Humor ako terapia, alebo tak nejako. V ostatných dvoch knihách je nádej, verím, dosť zreteľná, aj keď obe majú otvorený koniec...

Nedávno vám vyšiel román Venusscha (Ťažký týždeň). Zvolili ste jednoduchší, hovorovejší štýl písania a možno ešte o čosi tvrší humor. Bol to zámer alebo prirodzený autorský vývin?

Je to kniha pre ešte mladších čitateľov. To máš je starší od Lucie o tri roky, je ironickejší, má vynikajúcu, vlastne fotografickú pamäť. Inak, mne sa zdá, že v Psovi je humor tvrší... Napríklad tie zápisy v žiackej knižke alebo stretávka osemdesiatšesťročných spolužiakov z gymnázia, ktorí žartujú o smrti. Ale je to relatívne, v oboch knihách je aj situačná komika. Vo Venusschi sú to skôr paradoxy a charakterové vlastnosti ako zdroj humoru, ale každý čitateľ to asi vníma po svojom.

Aká je Lucia, hlavná postava románu? Môžeme v jej vlastnostiach nájsť paralelu s vašou dcérou?

To áno, obe chodia do dramatického krúžku, zaujíma ich divadlo. Obe ho aj hrajú – divadlo na javisku a divadlo v živote, to je tiež téma knihy. Lucia aj jej otec sú veľmi roztržití a zábudliví. To sedí. Inak je to milé, vnímavé dievča, ktoré má práve trinásť, a tak ju okrem rodičov trápia vzťahy s kamarátkami, chlapec, ktorý sa jej páči, a cíti, že aj ona jemu, ale je neseľný a pasívny a podobne. Najlepšie si rozumie so svojím psom Gismom.

Vo Venusschi opäť experimentujete s jazykom.

Tentoraz používam slang, zámerné chyby či nespisovné výrazy, fonetický prepis a podobne. Ide mi o plynulé striedanie rozprávania v 1. a 3. osobe, pričom sa snažím dať aj tej 3. osobe hovorový štýl, aby zmena nebola príliš strmá. Umožňuje to rozšíriť charakteristiku Lucie, ktorá má len trinásť. Do istej miery rozprávať za ňu, respektíve s ňou, najmä v lyrickejších pasážach, opisoch prírody a podobne. V prvej osobe by sa to nedalo.

Ako ovplyvnil jazyk Venusshe fakt, že ide o komiksový román?

Je jednoduchší, práve preto, aby mohol byť dotvorený kresbami, a slangový. Je to dobrá otázka, lebo by sa dalo povedať, že tým slangom a hovorovosťou jazyk ladí s komiksovými kresbami.

To je výstižné, ilustrácie Katky Slaninkovej naozaj ladia s textom knihy. Museli ste sa aj inak ako autorsky zladiť, alebo išlo jednoducho o dobré umelecké spojenie?

Našli sme sa. Ja som ju oslovil a potom to už

Spisovateľ a prekladateľ Juraj Šebesta debutoval zbierkou poviedok *Triezvenie*, do čitateľského povedomia sa však zapísal najmä románom *Keď sa pes smeje*, ktorý pozitívne zhodnotila aj kritika. Nedávno vydal novú knihu *Venussha (Ťažký týždeň)*. Tá získala ocenenie Bibiany za najkrajšiu aj najlepšiu knihu jesene 2011. Motiváciou na napísanie bola aj dcéra Kamila (na foto spolu so spisovateľom) a jej tínedžerský život.

išlo takmer samo. Katka je neskutočná „mačka“ a vynikajúca kresliarka. Jej magické pentelkové variácie na tému svetla a tmy sú neuveriteľné, ten zápal, s akým vyfarbuje masu tmy, aby v nej mohlo vyznieť svetlo. Vo veľkom formáte. To je ale voľná tvorba. Jej komiksové ilustrácie sú dobré v tom, že vysoko prekračujú bežný komiks, posúvajú tento žáner ďalej. Ja tomu hovorím umelecký komiks. S dizajnérkou knihy Martinou Rozinajovou sa s týmto žánrom dosť pohrali a text naozaj dotvorili.

Vo Venusshi cítiť silný sociálny rozmer. Nezamestnaný otec, komplikovaná doba, Lucia, ktorá má svoje tajomstvo, pričom tým chce aj pomôcť zadlženým rodičom. Bolo pre vás poukázanie na dnešnú sociálnu realitu nosnou témou knihy?

Bolo to rovnako dôležité ako vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Chcel som zachytiť atmosféru krízy, rozkladu, kontrastov bohatstva a chudoby. Vždy ma zaujíma, ako spoločenské pomery vplývajú na jednotlivca. Okrem toho chápem Luciinho otca – zúfalstvo, s akým si hľadá prácu, pokiaľ možno vo svojom, teda v novinárskom fachu. Mať dnes štyridsaťpäť a byť nezamestnaný...

Román ste venovali „tínedžerom a ich poľutovaniahodným rodičom“ a napriek tomu, že sám ste otcom dvoch detí, dospelých v románe nešetríte kritikou. Akým sa snažíte byť rodičom vy?

Čo najmenej otravným, ale občas som presne opačný (smiech). Myslím, že deti neznášajú, keď ich rodičia stále vychovávajú a usmerňujú, keď nie sú pozitívni. Ani ja som to nemal rád. Obávam sa, že pri všetkej svojej demokratickosti a otvorenosti robím tiež klasické rodičovské chyby.

Ovplyvnili tieto romány váš vzťah s deťmi?

Z mojej strany áno, zdá sa mi, že je to teraz lepšie, hoci nikdy to nebolo nejaké zlé. Môžem len dúfať, že aj mojim deťom sa zdá, že to bolo na niečo dobré.

Aké sú zatiaľ reakcie na knihu *Venussha*? Odlišujú sa ohlasy mládeže od dospelých čitateľov?

Zatiaľ sú pozitívne od oboch skupín, dokonca aj od kritiky. Uvidíme. Je ešte skoro, ešte stále mám problém nejakú jednoznačnejšie určiť čitateľov tejto knihy. My sme si pôvodne mysleli, že je najmä pre jedenásť až päťnásťročných, a potom pre rodičov takýchto pubertákov. Ale fakt je, že knihu číta aj staršia mládež, dospelí, dokonca aj ľudia v pokročilom veku.

Moja zásada je, aj keby som písal pre malé deti – nepodceňovať ich. Špeciálne tínedžerov sa neoplatí podceňovať, lebo tí to hneď odhodajú. Ich neobľafnete, nezmanipulujete nejakým vyslovaným blábolom, akože v duchu – veď deti znesú veľa. To je omyl.

Okrem literárnej tvorby ste zostavili a preložili výbery z tvorby dvoch amerických dramatikov Sama Sheparda a Davida Mameta. Čím vás oslovili títo umelci?

Sú to vynikajúci spisovatelia, nielen dramatici. Veľmi všestranní, píšú poéziu, krátke prózy a eseje, filmové scenáre. Ale aj ich situácia je príznačná pre túto dobu: Shepard je známejší ako filmový herec, Mamet ako filmový scenárista a režisér. Živí ich Hollywood, aj keď treba povedať, že vo väčšine prípadov ten lepší, kvalitnejší. Pritom by pokojne mohol niektorý z nich dostať Nobelovu cenu za literatúru.

Už niekoľko rokov ste riaditeľom Mestskej knižnice v Bratislave. Čo na tejto práci máte rád?

Knihovníkov (smiech). Teda, mal by som povedať, knihovníčky, lebo ženy jasne prevažujú.

jú. Knihovníci sú sympatickí, skromní ľudia, jedni z mála, čo sa ešte vedú obetovať pre svoju prácu. Mala to byť pokojná práca, ale začína byť a ešte len bude dosť dobrodružná. Žijeme v období, keď sa zmení nosič literatúry – o nejaký čas budú prevažovať e-knihy, ktoré budeme čítať na e-papieri v čítačkách. Knižný trh či knižná kultúra sa zmení a v rámci toho aj knižnice, dnes ale nikto nevie povedať presnejšie, ako, kedy a nakoľko.

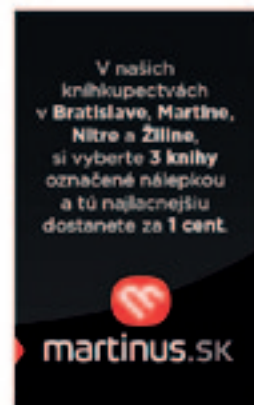
Román *Keď sa pes smeje* ste venovali synovi, *Venusshu* zase dcére. Ako námet ste už vaše potomstvo vyčerpali. Alebo máte v pláne venovať sa mládeži naďalej?

Chcel by som si niekedy skúsiť aj písanie pre úplne malé deti, fakt pre predškôlkov, keď na to nájdem odvahu a inšpiráciu. Ale momentálne pár ďalších vecí, ak sa podarí, bude skôr pre dospelých. Chcem ísť hlbšie do vnútra postáv, do psychológie vzťahov. Viac pochybovať o veciach. Pritom by som si rád zachoval iróniu a humor. Rád by som sa z tohto pohľadu pozrel na obdobie svojho detstva a mladosti, ale nie iba v autobiografickej rovine. Minulý režim ma zaujíma komplexne. Napríklad, ja som mal úžasné, šťastné detstvo, ale moji rodičia sa až tak dobre nemali. Pritom tiež boli šťastní, mali sa radi a tak ďalej, ale nemohli sa slobodne realizovať v práci.

Teda viac politiky, viac spoločenských dobových súvislostí...

Možno väčšia príbehovosť v osudoch ľudí. Zaujímavých príbehov okolo nás je veľa, tak prečo ich nevyužiť. Na druhej strane, niekto by povedal, že v skutočnosti je príbehov len pár a tie sa stále obmieňajú. Spisovatelia však na napísanie knihy potrebujú túto ilúziu, že ich príbeh je originálny. Máme vlastne šťastie, že existuje toľko jazykov a len zlomok sa preloží. Inak by sa prišlo na to, že sa totálne opakujeme. Tiež je úžasné, že mnohí ľudia majú slabú pamäť. To sú tí najlepší čitatelia.

Diana Mašlejová
Foto Branislav Mórica

DIÉTUJ, CVIČ A ODPOČÍVAJ

Mladí autori s chutným slovenským menom Ján a Robert Bryndza v knihe **Mrcha Hollywood** (Marenčin PT) dokumentujú príbeh, v ktorom mladý a odhodlaný stylista Ján odcestuje do Hollywoodu. Nové miesto mu má pomôcť zabudnúť na prežitú lásku – Robiho, ten ostáva v divadelnom svete Londýna. Hneď po príchode sa zoznámi s homosexuálnym párom, ktorý svoje bohatstvo kamufluje vyfahaným oblečením a vysedávaním v kaviarni so svojimi psami. Pár privedie stylistu k známej hollywoodskej herečke. Aj keď autori predhadzujú čitateľom mnoho stôp – ocenenia, filmy, seriály, v ktorých možno známa herečka hrala, čitateľovi do poslednej chvíle nie je jasné, o koho ide. A možno práve to vás neodradí od knihy, kde je veľa vypočítavosti, neseriózneho správania, intríg... A pre obľúbencov diét sa v knihe spomína Beyoncé diéta, pri ktorej sa pije špeciálny koktail z vody, citrónovej šťavy, javorového sirupu, postrúhaného zázvoru a kajenského korenia.

Rozprávka **Baltazár Banán** (BasetMedia) Martina Barčíka začína tým, že pre každého raz príde čas, keď musí zoskočiť zo stromu a naučiť sa lietať. Baltazár Banán sa tohto pocitu najprv obáva, lebo nechce zostať sám a uvedomuje si, že na strome mu bolo dobre. Každý však raz musí dospieť a vydať sa na svoju cestu životom. Ocitne sa na lúke, kde spoznáva novú priateľku včielku Médeu, stretáva aj pracovitého mravca Jožu a zalúbeného pavúka Zdena. Dobrý koniec je v rozprávke zaručený a kniha sa bude viac ako dobre čítať nielen pre básničky, ale aj pre hru so slovami a ľahkosť štýlu. A možno si po večernom čítaní tejto rozprávky deťom dáte v rámci relaxácie aj banán so šálkou mlieka...

Preddovolenkové obdobie je (aspoň by malo byť!) ideálne na zhadzovanie nadbytočných kíľ a kniha **Dukanova diéta** (Noxi) môže presvedčiť aj tých, ktorí už knihy o rôznych diétach vyhodili dávno do koša. Tento typ diéty lekára Pierra Dukana je založený na bielkovinách, prírodných proteínoch. Výhodou je, že sa môžete v podstate dosýtať najesť zo zoznamu asi sto povolených potravín.

V knihe nechýbajú rady, recepty i celé jedálne lístky na zaujímavé a pestré stravovanie. Diétu odskúšali aj celebrity, ako Jennifer Lopezová či Gisele Bündchenová.

Ak však chcete skrášliť svoje telo pohybom, potom tu máme dve novinky z Vydavateľstva

Slovart: **Pilates a Joga**. Názov oboch dopĺňa ešte formulka *rýchlo a ľahko*, a to zodpovedá aj ich koncepcii s dôrazom na názornosť, stručnosť, jasnosť postupov a množstvo fotografií. Vydavateľstvo nám obe knihy venovalo do súťaže, takže nezabudnite vystrihnúť kupón z tejto strany a poslať do redakcie do 27. júna.

Jarmila Mandžuková, autorka dobre prepracovaných kníh *Čo jesť, keď...* a *Čo piť, keď...*, prichádza s knihou **Chudneme s rozumom** (Príroda). Vychádza z rovnice, že **jedlo + energia = vaša hmotnosť**, a z predpokladu, že ak človek je nízkoenergetický, bohatý na vlákninu a dopraje si aj pohyb, bude štíhly, šťastný a zdravý. Autorka potvrdzuje, že akákoľvek diéta založená na premáhaní hladu je už vopred odsúdená na neúspech, a neuznáva ani jednostranne zamerané diéty. Kniha je naozaj praktickou príručkou, pretože myslí aj na radosť z chudnutia, zloženie potravín a glykemický index, prijímanie tekutín a bylinkové čaje, či výdaj energie prostredníctvom rôznych cvičení. Bonusom sú recepty na zdravé jedlá.

Na prvý pohľad sa môže zdať, že o leňošeni sa nedá veľa písať. Autor Tom Hodgkinson má podľa doteraz vydaných titulov leňošenie ako svoju celoživotnú tému. Kniha **Ako leňošiť** (Ikar) oslavuje ničnerobenie a núti nás aspoň nachvíľu sa zastaviť. Veď už v mnohých dielach filozofov, literátov či historikov je toľko odkazov na leňošenie! Takmer v každej hodine bežného dňa si môžeme zaleňošiť. Ak nič iné, tak je kniha dôrazným volaním po slobode, zábave a radosť zo života, aj keď na to netreba vždy veľa návodov.

Pripravila Anna Podhradská

Výhercovia z KR č. 10

Mária Hozová, Marian Bebjak, Terézia Jánošová, Svetozár Korec, Jana Šenšelová, Jožko Plevka, František Cvenegroš, Richard Kunec, Elena Kováčiková, Jozef Storinský

KUPÓN

IKAR

DO 27. JÚNA

KUPÓN

PERFEKT

DO 27. JÚNA

KUPÓN

DAXE

DO 27. JÚNA

KUPÓN

BUVIK

DO 27. JÚNA

KUPÓN

DIVADELNÝ
ÚSTAV

DO 27. JÚNA

KUPÓN

VYDAVATEĽSTVO
SLOVART

DO 27. JÚNA